

UNIWERSYTET WARSZAWSKI
Wydział Nauk Ekonomicznych

DECLAB

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

NBP Narodowy Bank Polski

III konferencja nauki
i praktyki

INNOWACYJNA GOSPODARKA

ROLA POLITYKI EKONOMICZNEJ

KSIĘGA STRESZCZEŃ

Red. Jarosław Górski

Warszawa, wrzesień 2020 r.

W niniejszym e-booku zaprezentowane są streszczenia niektórych wystąpień konferencyjnych przedstawionych podczas konferencji „**Innowacyjna gospodarka. Rola polityki ekonomicznej**” (14.09.2020) oraz streszczenia wybranych prac dyplomowych, obronionych we wrześniu 2020 roku przez słuchaczy trzeciej edycji studiów podyplomowych pod tym samym tytułem.

Projekt „Innowacyjna gospodarka. Rola polityki ekonomicznej” jest realizowany przez Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu edukacji ekonomicznej.

www.innovation.wne.uw.edu.pl

Materiały opublikowane w tej książce mogą być wykorzystywane wyłącznie w celach niekomercyjnych.

Wydawca: **Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego**

ISBN 978-83-63856-33-5

Warszawa, wrzesień 2020

SPIS TREŚCI

Studia podyplomowe <i>Innowacyjna gospodarka. Rola polityki ekonomicznej</i>	4
Konferencja o innowacyjności gospodarki.....	5
CZEŚĆ 1. STRESZCZENIA WYSTĄPIEŃ KONFERENCYJNYCH.....	8
Wyzwania polskiej polityki innowacyjnej	8
Foreign ownership and within-MNEs GVC participation as determinants of innovation activities: A CIS-based firm-level analysis.....	10
Innowacyjność jako fenomen społeczno-ekonomiczny	14
Przyspieszona transformacja cyfrowa, czyli smart city w dobie pandemii koronawirusa.....	15
Kompetencje przyszłości. Czego nasz uczy czas pandemii?	17
<i>Movie education</i> jako innowacyjna metoda podnoszenia kompetencji w zakresie sprzedaży i przedsiębiorczości.....	18
CZEŚĆ 2. STRESZCZENIA PRAC DYPLOMOWYCH SŁUCHACZY STUDIÓW INNOWACYJNA GOSPODARKA. ROLA POLITYKI EKONOMICZNEJ.....	21
Aktualizacja programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej jako instrumentu zachęty inwestycyjnej dla innowacyjnych projektów	28
Bengaluru jako centrum naukowo-technologiczne o globalnym znaczeniu – rokowanie i geneza	22
Spółdzielnie socjalne w Warszawie – innowacja czy relikwiny przeszłości?.....	24
<i>Crowdfunding equity</i> jako źródło finansowania innowacyjnych projektów – przykład polskiego rynku finansowania społecznościowego.....	25
Will AI work for Poland? A review of existing research on the possible impacts of job automation from the perspective of the Polish labour market.....	27
Modele budowy sieci 5G	29
Finlandia jako lider innowacyjności w Unii Europejskiej. System wsparcia innowacyjności w Finlandii i wnioski dla Polski.....	30
Ekoinnowacje i agroinnnowacje: tendencje rozwoju, wyzwania i perspektywy.....	32
Innowacyjny profil „tajemniczych mistrzów” i ich nieobecność w polskiej branży zbrojeniowej.....	33
Normy ISO jako podstawa innowacyjności w procesie świadczenia usług medycznych – twórcza destrukcja czy modyfikacja działalności.....	35

STUDIA PODYPLOMOWE INNOWACYJNA GOSPODARKA. ROLA POLITYKI EKONOMICZNEJ

Studia podyplomowe są organizowane przez **Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego** we współpracy z **Narodowym Bankiem Polskim** w ramach programu edukacji ekonomicznej. Celem tej inicjatywy jest wzrost wiedzy adresatów studiów nt. roli państwa i polityk publicznych we wspieraniu innowacyjności gospodarki (cele, zadania, metody i ograniczenia) w toku rocznego projektu edukacyjnego.

Kluczowymi grupami, do których adresowana jest oferta studiów podyplomowych, są:

- ▶ Przedstawiciele administracji państwowej i samorządowej: kierownicy jednostek organizacyjnych organów administracji państwowej i samorządowej oraz specjaliści zatrudnieni w ww. urzędach zajmujący się problematyką polityki gospodarczej, w tym w szczególności zagadnieniami: innowacyjności, strategii rozwoju, przedsiębiorczości, rynku pracy, polityką przemysłową, fiskalną, pieniężną i społeczną.
- ▶ Dziennikarze zajmujący się problematyką ekonomiczną, w szczególności tematyką polityki gospodarczej oraz innowacyjnością gospodarki.
- ▶ Nauczyciele szkół podstawowych i ponadpodstawowych nauczający przedmioty o tematyce ekonomicznej i pokrewnej.
- ▶ Inne osoby zainteresowane tematyką studiów, posiadające dyplom ukończenia studiów co najmniej I stopnia – w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz samorządu gospodarczego.

Program studiów obejmuje zajęcia dydaktyczne w wymiarze 240 godzin na każdego uczestnika. Na tę liczbę składają się 172 godziny programu podstawowego; 38 godzin warsztatów; 10 godzin wykładów gości specjalnych oraz 20 godzin seminarium dyplomowego. Uczestnicy studiów zyskują wiedzę m.in. z zakresu:

- ▶ podstaw mikroekonomii i makroekonomii oraz makroekonomii gospodarki otwartej,
- ▶ roli innowacyjności w rozwoju gospodarczym kraju z perspektywy historii gospodarczej,
- ▶ podstaw finansów i bankowości,
- ▶ celów, obszarów, metod i zasad prowadzenia polityki gospodarczej państwa, w tym: poglądów różnych szkół ekonomicznych nt. interwencjonizmu państwowego oraz uwarunkowań i ograniczeń skuteczności i efektywności prowadzenia polityki ekonomicznej,
- ▶ ekonomicznej teorii innowacji, w tym historii gospodarczej innowacyjności,
- ▶ mechanizmów tworzenia innowacji w przedsiębiorstwach,
- ▶ gospodarki opartej na wiedzy,
- ▶ głównych zasad i metod, narzędzi pomiaru skuteczności oraz naczelnych wyzwań współczesnych polityk: fiskalnej, pieniężnej, przemysłowej i strukturalnej oraz innowacyjnej,
- ▶ zasad prowadzenia analiz ekonomicznych oraz projektowania strategii gospodarczych,
- ▶ zasad i metod oceny skutków regulacji,
- ▶ polityki innowacyjnej jednostek samorządu terytorialnego,
- ▶ gospodarki obiegu zamkniętego, innowacji marketingowych, metod inwentycznych, przełamania oporu przed zmianami i in.

W ramach projektu organizowane są inicjatywy naukowe oraz popularyzatorskie. Częścią projektu studiów podyplomowych jest **konferencja** odbywająca się we wrześniu na Uniwersytecie Warszawskim. Wydarzenie to służy prezentacji prac badawczych oraz dyskusji naukowej i popularno-naukowej na temat wyzwań, mechanizmów i możliwości wspierania innowacyjności gospodarki. Do udziału w konferencji są zapraszani naukowcy z Polski i zagranicy zajmujący się zagadnieniem innowacyjności oraz inni przedstawiciele środowisk

naukowych i eksperckich zainteresowani tematyką konferencji. Ważnym adresatem konferencji są przedstawiciele instytucji publicznych i prywatnych funkcjonujących w polskim ekosystemie innowacyjności, w tym instytucje administracji publicznej realizujące politykę ekonomiczną mającą wpływ na innowacyjność polskiej gospodarki.

Od marca 2020 roku, w związku z rozwojem pandemii COVID-19, studia podyplomowe oraz towarzyszące im inicjatywy naukowe i edukacyjne realizowane są **w formule zdalnej**, za pośrednictwem narzędzi nauczania i komunikacji przez internet.

Uruchomienie czwartej edycji studiów podyplomowych planowane jest od semestru letniego roku akademickiego 2020/21. Informacje o rekrutacji zostaną zamieszczone na stronie www.wne.uw.edu.pl/innowacyjna

KONFERENCJA O INNOWACYJNOŚCI GOSPODARKI

Trzecia konferencja nauki i praktyki z cyklu odbyła się 14 września 2020 roku. To wydarzenie online, transmitowane za pośrednictwem internetu, skupiło uwagę około 170 naukowców, pracowników administracji samorządowej i rządowej, ekspertów instytucji pozarządowych i think-tanków, przedstawicieli mediów oraz praktyków biznesu. Konferencja została zorganizowana przez Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego jako część projektu edukacyjnego realizowanego z Narodowym Bankiem Polskim, na który składają się studia podyplomowe, konferencje oraz wydawnictwa naukowe. Wsparcie udzielone przez Narodowy Bank Polski umożliwia realizowanie misji edukacyjnej w tak istotnym obszarze tematycznym, jakim jest rozwój innowacyjności Polski.

Tematyką dorocznej konferencji są zagadnienia dotyczące polityki innowacyjnej i całościowego wpływu różnych obszarów, metod i narzędzi polityki gospodarczej na innowacyjność gospodarki na poziomie mikro, mezo i makroekonomicznym.

Zagadnieniem wiodącym podczas trzeciej edycji wydarzenia był model polskiej polityki innowacyjnej. W trakcie konferencji rozmawiano o wyzwaniach i szansach stojących przez polską polityką innowacyjną, w szczególności poszukując odpowiedzi na pytania:

- ▶ jakie są kluczowe determinanty innowacyjności polskiej gospodarki?
- ▶ jak powinna wyglądać modelowa polityka innowacyjna w Polsce?
- ▶ jak tworzyć warunki dla rozwoju innowacyjnej przedsiębiorczości?
- ▶ jak animować współpracę administracji publicznej, sektora nauki i przedsiębiorstw na rzecz rozwoju innowacyjności?
- ▶ na jakim etapie rozwoju jest ekosystem innowacyjności w Polsce i jak można wspierać jego dojrzwowanie?
- ▶ jak usprawniać tworzenie i transfer technologii do gospodarki?

Prelegentami konferencji byli przedstawiciele sektora publicznego – instytucji współtworzących polski ekosystem innowacji oraz naukowcy badający innowacyjność gospodarki.

W niniejszym e-booku zaprezentowane są streszczenia niektórych wystąpień konferencyjnych oraz streszczenia wybranych prac dyplomowych, obronionych we wrześniu 2020 roku przez słuchaczy trzeciej edycji studiów podyplomowych.

Materiały konferencyjne, zawierające prezentacje wystąpień oraz zapis wideo obrad, są dostępne na stronie internetowej www.innovation.wne.uw.edu.pl

Otwarcie konferencji

- dr hab. Gabriela Grotkowska, prof. UW, Dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych UW
- dr hab. Katarzyna Śledziwska, prof. UW, Dyrektor Zarządzający DELab UW
- dr Jarosław Górski, WNE UW, kierownik studiów podyplomowych

Wystąpienie otwierające:

Rola uczelni w tworzeniu i transferze innowacji

- prof. dr hab. Alojzy Nowak, Rektor Uniwersytetu Warszawskiego

Wykład gościa specjalnego:

Wyzwania polskiej polityki innowacyjnej

- prof. dr hab. Marzenna Weresa, Dyrektor Instytutu Gospodarki Światowej w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie

Scena 1. Determinanty innowacyjności gospodarki

- *Inwestycje zagraniczne i globalne łańcuchy wartości (GVC) wewnątrz firm wielonarodowych jako determinanty innowacji. Badanie na poziomie firm w krajach europejskich* – prof. dr hab. Andrzej Cieślik, prof. dr hab. Jan Jakub Michałek, dr hab. Krzysztof Szczygielski, dr Jacek Lewkowicz, dr hab. Jerzy Mycielski
- *Co powinniśmy zrobić aby skutecznie transferować technologię do gospodarki?* – Bartosz Sokoliński, Dyrektor Biura Rozwoju i Innowacji ARP S.A.
- *Ekosystem innowacji w budowie. Doświadczenia sektora publicznego* – Paweł Kasprowicz, Projekt Next Step Poland

Scena 2. Innowacyjność jako fenomen. Co zmieniła pandemia?

- *Innowacyjność jako fenomen ekonomiczny i społeczny* – prof. dr hab. Krzysztof Opolski, kierownik Katedry Bankowości, Finansów i Rachunkowości na WNE UW
- *Przyspieszona transformacja cyfrowa, czyli smart city w dobie pandemii koronawirusa* – Szymon Ciupa, doradca sektorowy w Związku Miast Polskich
- *Kompetencje przyszłości. Czego nasz uczy czas pandemii?* – dr hab. Katarzyna Śledziwska, prof. UW, Dyrektor Zarządzający DELab UW
- *Movie education jako innowacyjna metoda podnoszenia kompetencji w zakresie sprzedaży i przedsiębiorczości* – dr Maciej Pietrzykowski, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Scena 3. Debata: Jakiej polityki innowacyjnej potrzebujemy?

Prowadzenie:

- dr hab. Katarzyna Śledziwska, prof. UW, Dyrektor Zarządzający DELab UW
- dr Jarosław Górski, WNE UW, kierownik studiów podyplomowych

Uczestnicy:

- Eliza Kruczkowska, Dyrektor Departamentu Rozwoju Innowacji w Polskim Funduszu Rozwoju
- prof. dr hab. Marzenna Weresa, Dyrektor Instytutu Gospodarki Światowej w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie
- prof. dr hab. Krzysztof Opolski, kierownik Katedry Bankowości, Finansów i Rachunkowości WNE UW
- Bartosz Sokoliński, Dyrektor Biura Rozwoju i Innowacji ARP S.A.

Epilog: podsumowanie wydarzenia [14:25 – 14:30]

- dr hab. Katarzyna Śledziwska, prof. UW, Dyrektor Zarządzający DELab UW
- dr Jarosław Górski, WNE UW, kierownik studiów podyplomowych „Innowacyjna gospodarka. Rola polityki ekonomicznej”

CZĘŚĆ 1.

STRESZCZENIA WYSTĄPIEŃ KONFERENCYJNYCH

Wyzwania polskiej polityki innowacyjnej

Challenges of Poland's innovation policy

Prof. dr hab. Marzenna Anna Weresa

Instytut Gospodarki Światowej, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

marzenna.weresa@sgh.waw.pl

Słowa kluczowe:

innowacje, polityka innowacyjna, Polska, UE

JEL code:

O31, O38

Celem artykułu jest identyfikacja kluczowych słabości polskiego systemu innowacji i wskazanie związanych z nimi wyzwań dla polskiej polityki innowacyjnej. Jako *benchmark* dla porównań wybranych wskaźników innowacyjności przyjęto średnią ich wartość w UE, a także przeanalizowano pozycję innowacyjną Polski na tle światowych liderów i wybranych gospodarek „wschodzących”.

Polska zalicza się do grupy państw tzw. umiarkowanych innowatorów, zajmując dopiero 24. pozycję w rankingu państw UE (European Commission, 2020) i 38. miejsce w globalnym rankingu innowacyjności (Cornell University, INSEAD, WIPO, 2020). Zwiększa się luka innowacyjna dzieląca Polskę od światowych liderów innowacyjności (Stany Zjednoczone, Niemcy, Korea Południowa) oraz niektórych „wschodzących” gospodarek (np. Chin), obserwujemy również stopniowe „doganianie” Polski przez mniej rozwinięte kraje (np. Ukraina). Główne przyczyny niskiej innowacyjności polskiej gospodarki wyznaczają nowe wyzwania dla polskiej polityki innowacyjnej, które dotyczą obszarów takich jak:

- Intensywność nakładów na B+R, która w Polsce jest znacznie niższa niż w innych krajach UE;
- Jakość nauki i relatywnie niskie umiędzynarodowienie badań (wsparcie budowania doskonałości polskich uniwersytetów i szersze włączenie polskich badaczy w nurt nauki światowej);
- Zwiększanie współpracy w działalności B+R i działalności innowacyjnej (powiązania nauka-biznes, partnerstwo publiczno-prywatne, współpraca międzynarodowa);
- Niwelowanie dużego zróżnicowania w poziomie innowacyjności między sektorami gospodarki (relatywnie wyższa innowacyjność przemysłu niż usług) i między regionami (koncentracja działalności innowacyjnej w obszarach metropolitarnych), znaczna luka innowacyjna między regionami i wewnątrz regionów).

Ponadto, analiza zakresu wsparcia działalności innowacyjnej ze środków publicznych pokazuje, że tylko niewielki odsetek polskich przedsiębiorstw jest jego beneficjentem. Relatywnie najważniejszym źródłem publicznego wsparcia innowacji są środki pochodzące z funduszy europejskich, jednak tylko znikomy odsetek przedsiębiorstw korzysta z programów badawczych UE, takich jak Horyzont 2020. Stosunkowo małe jest zainteresowanie ulgami podatkowymi na działalność badawczą i innowacyjną, przy czym korzysta z nich relatywnie więcej firm z sektora przemysłu w porównaniu do firm usługowych.

Badania nad polityką innowacyjną wskazują na małą skuteczność tradycyjnego podejścia w rozwiązywaniu wyzwań społecznych, takich jak ubóstwo, starzenie się społeczeństw, zmiana klimatu, problemy regionalnej restrukturyzacji gospodarczej. Podejście tradycyjne, które koncentrowało się na łagodzeniu niedoskonałości rynków oraz na stosowaniu tzw. dobrych praktyk sprawdzonych w innych krajach zastępuje się nowymi rozwiązaniami dotyczącymi zarówno kształtowania celów, projektowania narzędzi polityki innowacyjnej, jak i ewaluacji jej efektów. Najnowsze badania odnoszące się do polityki wspierającej innowację zwracają uwagę na przedsiębiorcze państwo (Mazzucato, 2013), któremu przyświeca przede wszystkim tworzenie wartości dla społeczeństwa (public value) i realizacja celów zrównoważonego rozwoju (Geels, 2020). Postuluje się stosowanie holistycznego podejścia do polityki innowacyjnej (Borrás, Edquist, 2019; Weresa, 2017b), które skupia się na rozwiązywaniu konkretnych problemów (*mission-oriented innovation policy*) (ESIR, 2017, 2018; Mazzucato, 2018). Polityka powinna być oparta na dowodach naukowych (*evidence-based policy*) (Wilsdon, 2014; Weresa, 2017a, 2018), wspierać nie tylko „twarde” wyniki, ale także zmiany behawioralne (ESIR, 2018; Weresa et al., 2018) i szerzej wykorzystywać instrumenty popytowe (np. funkcjonalne zamówienia publiczne) oraz testować zupełnie nowe narzędzia (Edquist, Zabala-Iturriagoitia, 2020). Wobec silnego zróżnicowania regionalnego, znaczenia nabiera dostosowanie celów i instrumentów polityki do potrzeb lokalnych i szersze uwzględnienie perspektywy regionalnej (Bailey et al. 2020; Rodriguez-Pose, 2020). Ważne jest wdrażanie nowych metod ewaluacji efektów polityki innowacyjnej (z zastosowaniem mieszanych metod – metody ilościowe i jakościowe, big data, itp.) i wykorzystanie ich w projektowaniu nowych narzędzi polityki.

Bibliografia

- Bailey, D. Clark J., Colombelli, A., Corradini C., De Propriis L., Derudder B., Fratesi U., Fritsch, M., Harrison J., Hatfield M., Kemeny T., Kogler D.F., Legendijk A., Lawton P., Ortega-Argilés R., Otero C.I., Usai S. (2020), Regions in a time of pandemic, *Regional Studies*, Vol. 54 No. 9, s. 1163-1174, doi: 10.1080/00343404.2020.1798611
- Borrás S., Edquist Ch. (2019), “Building the Theoretical Foundations for an Holistic Innovation Policy”, w: S. Borrás, Ch. Edquist (red.) *Holistic Innovation Policy: Theoretical Foundations, Policy Problems, and Instrument Choices*, Oxford University Press, Oxford, doi:10.1093/oso/9780198809807.003.0012
- Cornell University, INSEAD, WIPO (2020), *The Global Innovation Index 2020: Who Will Finance Innovation? Ithaca, Fontainebleau*, Geneva.
- Dzienis A., Kowalski A.M., Mackiewicz M., Napiórkowski T.M., Weresa, M.A. (2019), *A study on structural reform in Poland 2013–2018*, European Commission, Brussels, doi: 10.2873/982674.
- Edquist, Ch., Zabala-Iturriagoitia, J.M. (2020), Functional procurement for innovation, welfare and the environment: A mission-oriented approach, *Papers in Innovation Studies* Paper no. 2020/1, Lund University, CIRCLE - Center for Innovation, Research and Competences in the Learning Economy, http://wp.circle.lu.se/upload/CIRCLE/workingpapers/202001_edquist.pdf
- ESIR (2017), *Towards a Mission-Oriented Research and Innovation Policy in the European Union. An ESIR Memorandum*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi: 10.2777/715942.
- ESIR (2018), *ESIR Memorandum II: Implementing EU Missions*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi: 10.2777/900764.
- European Commission (2020) *European Innovation Scoreboard 2020*, Publications Office of the European Union, Luxembourg
- Geels, F.W. (2020), “Transformative innovation and socio-technical transitions to address grand challenges”, *R&I Working papers Series 2020/02*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi: 10.2777/967325.
- Mazzucato, M. (2013) *The Entrepreneurial State: debunking public vs. private sector myths*, Anthem Press.
- Mazzucato, M. (2018), *Mission-oriented research & innovation in the European Union. A problem-solving approach to fuel innovation-led growth*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi: 10.2777/360325.
- Rodriguez-Pose, A. (2020), The research and innovation divide in the EU and its economic consequences, *R&I Working papers Series 2020/03*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi: 10.2777/724313.

Weresa M.A., Poel M., Cunningham P., den Hertog P. (2018), *Mutual Learning Exercise on Evaluation of Business R&D Grant Schemes: behavioural change, mixed-method approaches and big data*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi:10.2777/79197.

Weresa, M.A. (2017a), „The Role of Scientific Advice in Innovation Policy Making, *Ekonomista*, No 5/2017, pp. 569-581.

Weresa, M.A. (2017b), „Research and Development Policy, Innovation Policy, and Industrial Policy: An Interface, w: A. Ambroziak (ed.) (2017), *The New Industrial Policy of the European Union*, Springer, s. 187-204.

Weresa, M.A. (red.) (2018), *Strengthening the Knowledge Base for Innovation in the European Union*, Polish Scientific Publishers PWN Warszawa.

Wilsdon J. (2014), The Past, Present and Future of the Chief Scientific Advisor, Symposium on the European Commission's Chief Scientific Advisor, *The European Journal of Risk Regulation*, 3/2014, http://sro.sussex.ac.uk/51655/1/Wilsdon_2014-EJRR.pdf.

Foreign ownership and within-MNEs GVC participation as determinants of innovation activities: A CIS-based firm-level analysis

Inwestycje zagraniczne i globalne łańcuchy wartości (GVC) wewnątrz firm wielonarodowych jako determinanty innowacji. Badanie na poziomie firm w krajach europejskich

Prof. dr hab. Andrzej Cieślak, prof. dr hab. Jan Jakub Michałek, dr hab. Krzysztof Szczygalski, dr Jacek Lewkowicz, dr hab. Jerzy Mycielski
Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Ekonomicznych

Słowa kluczowe:

Innowacje, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, globalne łańcuchy wartości (GVC), analiza na poziomie firm

JEL code:

F13, F14, F15, F21, F23, F61

W pracy tej analizujemy zależności pomiędzy zaangażowaniem kapitału zagranicznego a innowacjami w szerokiej grupie firm z Europy Zachodniej (EZ) i Środkowo-Wschodniej (ESW). Badanie jest przeprowadzone na próbie około 100 tysięcy firm ujętych w 2014 r. w *Community Innovation Survey* (CIS). Analizujemy wpływ efektu kraju pochodzenia kapitału i efektu kraju lokalizacji firmy na decyzje firm o wprowadzeniu różnych form innowacji. Dodatkowo identyfikujemy grupę firm z udziałem kapitału zagranicznego, które specjalizują się w eksporcie, traktując je jako uczestników globalnych łańcuchów wartości firm wielonarodowych.

W opracowaniu badamy rolę zagranicznych firm macierzystych, zlokalizowanych w najbardziej innowacyjnych krajach świata, we wdrażaniu różnych form innowacji swoich spółek zależnych. Wyniki wskazują, że firmy zatrudniające więcej pracowników i posiadające większy zasób kapitału ludzkiego były bardziej skłonne do wprowadzania wszelkich form innowacji. Ponadto firmy, które były członkami krajowych grup biznesowych częściej wprowadzały wszelkie formy innowacji.

Analiza empiryczna wskazuje, że BIZ napływające z Niemiec, Francji, Włoch, Wielkiej Brytanii i niektórych innych krajów europejskich były pozytywnie skorelowane z większością form innowacji w firmach zlokalizowanych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Jest to szczególnie widoczne w przypadku innowacji produktowych i organizacyjnych. Efekt ten był mniej wyraźny w przypadku firm zlokalizowanych w gospodarkach Europy Zachodniej.

Analogiczne badamy zależności między różnymi formami udziału globalnych łańcuchów wartości w przedsiębiorstwach wielonarodowych i ich zdolność do wprowadzania różnych form innowacji. Według naszych szacunków - udział w wewnętrznych globalnych łańcuchach wartości ma negatywny wpływ na działalność innowacyjną podmiotów zależnych, zwłaszcza w krajach EŚW. Efekt ten jest szczególnie widoczny w przypadku innowacji produktowych w tych krajach.

Formułujemy hipotezę, zgodnie z hierarchicznymi modelami zarządzania GVC, że filie firm zachodnich w Europie Środkowo-Wschodniej nie są objęte niektórymi podstawowymi działaniami innowacyjnymi, takimi jak projektowanie reklam B+R: funkcje te są scentralizowane w spółkach macierzystych w innowacyjnych gospodarkach. Spółki zależne w krajach Europy Środkowo-Wschodniej są prawdopodobnie głęboko zaangażowane w globalne łańcuchy wartości z innymi firmami europejskimi, ale biorą udział głównie w produkcji na „środkowym etapie”. Na tym etapie można wprowadzać innowacje procesowe, a nowe produkty są już wprowadzane na rynek przez zagranicznych partnerów. W konsekwencji spółki-matki nie są zainteresowane rozwojem nowych produktów w swoich spółkach zależnych zlokalizowanych w krajach EŚW.

Negatywny związek między uczestnictwem w wewnątrz-MNE GVC a działaniami innowacyjnymi jest mniej wyraźny w Europie Zachodniej. Uważamy, że dzieje się tak, ponieważ zachodnie firmy córki wewnątrz, częściej uczestniczą w innych etapach globalnych łańcuchów wartości. W związku z tym istnieje mniejsza różnica pod względem krajowych zdolności innowacyjnych między krajami Europy Zachodniej a krajami pochodzenia BIZ, które badaliśmy.

Nasze badanie ma wiele ograniczeń. Mogliśmy obserwować firmy tylko w jednym roku. Co więcej, mogliśmy użyć jedynie dość prostej miary udziału firm w wewnętrznych GVC. Nasza miara opisuje GVC w ramach danej grupy kapitałowej, ale pomija możliwe powiązania produkcyjne i handlowe pomiędzy niezależnymi firmami. Badania empiryczne poświęcone GVC zwykle pokazują, że udział w globalnych łańcuchach wartości wszystkich typów firm umożliwia zwiększenie produkcji, zwiększenie zatrudnienia i prawdopodobnie stymuluje eksport pośredni. Z drugiej strony - zgodnie z naszymi wynikami - udział w globalnych łańcuchach wartości w ramach MNE może zniechęcać do niektórych form innowacji. To „zniechęcenie” było widoczne w przypadku innowacji produktowych i organizacyjnych, zwłaszcza w spółkach zależnych w krajach EŚW. Zależność tę należy szczegółowo zbadać, wykorzystując zdezagregowane dane firmowe dotyczące wewnętrznego podziału zadań w ramach międzynarodowych grup kapitałowych. Dlatego nasze wyniki powinny zostać zweryfikowane.

Niniejszy artykuł ma pewne implikacje dla polityki gospodarczej. BIZ firm europejskich napływających do krajów EŚW stymulują działalność innowacyjną spółek zależnych zlokalizowanych w krajach EŚW. Zależność ta jest szczególnie silna w przypadku firm niemieckich i francuskich, ale słabsza w przypadku firm amerykańskich. Stąd wnioskujemy, że rządy EŚW, chcąc zwiększyć innowacyjność swoich firm, powinny aktywnie uczestniczyć w Jednolitym Rynku i zacieśniać więzi z innymi rynkami europejskimi. Powinny nadal budować korzystny klimat biznesowy i stabilność makroekonomiczną oraz zachęcać zagraniczne firmy do inwestowania w ich gospodarkach. Utworzenie większych filii, posiadających większy kapitał ludzki, zwiększa prawdopodobieństwo wprowadzenia innowacji w tych zagranicznych firmach.

Bibliografia

Aghion, P. (2004). 'Growth and development: A Schumpeterian approach', *Annals of Economics and Finance*, vol. 5, pp. 1-25.

Aghion, P. and Howitt, P. (1992). 'A model of growth through creative destruction', *Econometrica*, vol. 60, pp. 323-351.

Aghion, P. and Howitt, P. (1998). *Endogenous growth theory*, The MIT Press, Cambridge,

Agostino M., Giunta A., Nugent J.B., Scalerà D., Trivieri F. (2015) The importance of being a capable supplier: Italian industrial firms in global value chains, *International Small Business Journal*, Vol. 33(7), pp. 708-730

Andersson, T. (2005). Linking national science, technology and innovation policies with FDI policies, *Proceedings of UNCTAD Expert Meeting on the Impact of FDI on Development*, Geneva.

- Bair J and Gereffi G (2001) Local clusters in global chains: The causes and consequences of export dynamism in Torreon's blue jeans industry. *World Development* vol. 29 (11), pp.1885–1903.
- Bazan L and Navas-Aleman L (2004) The underground revolution in the Sinos Valley: A comparison of upgrading in global and national value-chains. In: Schmitz H (ed.) *Local Enterprises in the Global Economy: Issues of Governance and Upgrading*. Cheltenham: Edward Elgar pp.110–140.
- Bedi, A.S. and Cieřlik, A. (2002). *Wages and wage growth in Poland: The role of foreign direct investment*, *Economics of Transition* 10 (1), 1-27
- Berger, M. and Diez, J.R. (2008). Can host innovation systems in late industrializing countries benefit from the presence of transnational corporations? Insights from Thailand's manufacturing industry, *European Planning Studies*, vol. 16, no. 8, pp. 1047-1074.
- Birkinshaw, J. (1996). World mandate strategies for Canadian subsidiaries. *Industry Canada, Working Paper*, 9.
- Birkinshaw, J. (1998). Foreign owned subsidiaries and regional development: the case of Sweden. In: Birkinshaw and Hood (Eds.), *Multinational Corporate Evolution and Subsidiary Development* (London: McMillian), pp. 268-298.
- Birkinshaw, J. and Hood, N. (1998). Multinational subsidiary evolution: capability and charter change in foreign-owned subsidiary companies. *Academy of Management Review*, 23(4): 773-95
- Birkinshaw, J. and Hood, N. (2001). Unleashing innovation in foreign subsidiaries. *Harvard Business Review* 79(3), 131-137.
- Blomstrom, M. and Kokko, A. (2002). *FDI and human capital: A research agenda*. Technical
- Cieřlik, A. and Hagemeyer, J. (2014). Multinational enterprises, absorptive capacity and export spillovers: evidence from Polish firm - level data, *Review of Development Economics* 18 (4), 709-726.
- Cohen, W.M. and Levinthal, D.A. (1990). 'Absorptive capacity: A new perspective on learning and innovation', *Administrative Science Quarterly*, vol. 35, pp. 128-152.
- Costa I. and Filippov S., (2007). A new nexus between foreign direct investment, industrial and innovation policies, UNU-MERIT Working Paper #2007-030.
- D'Este, P., Rentocchini, F., & Vega-Jurado, J. (2014). The role of human capital in lowering the barriers to engaging in innovation: evidence from the Spanish innovation survey. *Industry and Innovation*, 21(1), 1-19.
- Dolan C and Humphrey J (2000) Governance and trade in fresh vegetables: The impact of UK supermarkets on the African horticulture industry. *Journal of Development Studies* vol. 37(2), pp. 147–176.
- Fagerberg, J., Martin, S. and Mark, K. (2007). The competitiveness of nations: Why some countries prosper while others fall behind, *World Development*, vol. 35, pp. 1595-1620.
- Foss, N. J. and Pedersen, T. (2004). Organizing knowledge processes in the multinational corporation: an introduction. *Journal of International Business Studies*, vol. 35, pp. 340-349.
- Furman, J.L., Porter, M.E. and Stern, S. (2002). The determinants of national innovative capacity, *Research Policy*, vol. 31, pp. 899-933.
- Geroski, P.A. (1989). Entry, innovation and productivity growth, *Review of Economics and Statistics*, vol. 71, pp. 572-578.
- Ghoshal, S. and Nohria, N. (1989). Internal differentiation within multinational corporations. *Strategic Management Journal*, vol. 10(4), pp. 323-337.
- Giuliani E, Pietrobelli C and Rabellotti R (2005) Upgrading in global value chains: Lessons from Latin American clusters. *World Development* 33(4), pp. 549–573.
- Grilliches, Z. (1990). Patent statistics as economic indicators: A survey, *Journal of Economic Literature*, vol. 28, pp. 1646-1661.
- Hashi, I., and N. (2013). The impact of innovation activities on firm performance using a multi-stage model: Evidence from the Community Innovation Survey 4. *Research Policy*, 42(2), 353-366.
- Hayter, R. and Han, S. (1998). Reflections on China's open policy towards direct foreign investment, *Stojčić Regional Studies*, vol. 32, pp. 1-16.

- Helpman E. (1984). A simple theory of trade with multinational corporations, *Journal of Political Economy*, vol. 92, pp. 451-471.
- Helpman E. (1985). Multinational corporations and trade structure, *Review of Economic Studies*, vol. 52, pp. 443-458.
- Helpman E., Krugman P.R. (1985) *Market structure and foreign trade: Increasing returns, imperfect competition and the international economy*, MIT Press, Cambridge M.A.
- Holm, U.; Malmberg, A. and Sölvell, Ö. (2003). Subsidiary impact on host-country economies: the case of foreign-owned subsidiaries attracting investment into Sweden. *Journal of Economic Geography*, 3(4), pp. 389-408.
- Katz, J. M. and Bercovich, N. A. (1993). National systems of innovation supporting technical advance in industry: the case of Argentina. In: Nelson, R. R. (Ed.), *National Innovation Systems: A comparative analysis*, pp. 451-475.
- Kolasa, M. (2008). How does FDI inflow affect productivity of domestic firms? The role of horizontal and vertical spillovers, absorptive capacity and competition, *Journal of International Trade & Economic Development* 17 (1), 155-173.
- Krugman, P.R. (1983). The "New Theories" of international trade and the multinational enterprise, in: Kindleberger Ch.P., Audretsch D.B. (eds.) *The multinational corporation in the 1980s*, MIT Press, Cambridge M.A., pp. 57-73.
- Lall, S. (1992). Technological capabilities and industrialization. *World Development*, 20 (2): 165-186.
- Marin, A. and Bell, M. (2006). Technology Spillovers from Foreign Direct Investment (FDI): an Exploration of the Active Role of MNC Subsidiaries in the Case of Argentina in the 1990s. *Journal of Development Studies*, 42(4):678-697.
- Pearce, R. (2001). Multinationals and industrialisation: the bases of 'inward investment' policy. *International Journal of the Economics of Business*, 8(1), pp. 51-73.
- Pearce, R. (2005). *The globalization of R&D: key features and the role of TNCs*, *Proceedings of UNCTAD Expert Meeting on the Impact of FDI on Development*, Geneva.
- Pearce, R. and Papanastassiou, M. (2006). Multinationals and national systems of innovation: strategy and policy issues. in: *Tavares and Teixeira (Eds.), Multinationals, clusters and innovation*. Palgrave Macmillan.
- Pedersen, T. (2006). Determining factors of subsidiary development. In: *Tavares and Teixeira (Eds.), Multinationals, clusters and innovation*. Palgrave Macmillan.
- Penrose, E.T. (1956). Foreign investment and the growth of the firm. *Economic Journal*, vol. 66, 220-236.
- Romer P.M., (1993). Idea gaps and object gaps in economic development, *Journal of Monetary Economics* 32, 543-573.
- Romer, P.M. (1990). Endogenous technological change, *Journal of Political Economy*, vol. 98, pp. 71-102.
- Szczygielski, K., Grabowski, W., Pamukcu, M. T., & Tandogan, V. S. (2017). Does government support for private innovation matter? Firm-level evidence from two catching-up countries. *Research Policy*, 46(1), 219-237.
- Tavares, A.T. (2002). Multinational subsidiary evolution and public policy: two tales from the European periphery. *Journal of Industry, Competition and Trade*, vol. 2(3), pp. 195-213.
- Varsakelis, N.C. (2006). 'Education, political institutions and innovative activity: A cross-country empirical investigation', *Research Policy*, vol. 35, pp. 1083-1090.
- World Bank, 1999, *World Development Report*, Oxford University Press, Oxford and New York.
- Yokota, K. and Tomohara, A. (2010). Modeling FDI-Induced Technology Spillovers', *International Trade Journal*, vol. 24, no. 1, pp. 5-34.

Innowacyjność jako fenomen społeczno-ekonomiczny

Innovation as a socio-economic phenomenon

Prof. dr hab. Krzysztof Opolski

Uniwersytet Warszawski, Wydział Nauk Ekonomicznych

kopolski@wne.uw.edu.pl

Innowacje są nieodłącznym elementem nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Oznacza to, że czynnikiem tworzenia innowacji są zarówno aspekty technologiczne i organizacyjne, jak i społeczne.

Innowacje powstają w sposób spontaniczny i są generalnie wyrazem chęci zmiany pewnego niepokoju twórczego innowatorów. Impuls społeczny innowacji polega na tym, że wiele ogniwi życia rodzinnego, edukacyjnego czy społecznego popiera sens i wartość zmiany, która leży u podstaw każdej innowacji.

Aby osiągnąć rozmiary właściwe innowacji musimy wykazywać takie postawy społeczne, które wyrażają się w aprobacie sukcesu, podziwu dla twórców i odpowiedniej gratyfikacji ekonomicznej za tworzenie i wdrażanie innowacji. Z uwagi na fakt, że każdy innowator podejmuje swoje ryzyko nietrafionych pomysłów, ryzyko zarówno finansowe, organizacyjne, jak i indywidualne, tworzyć należy takie środowisko, w którym przegrana nie oznacza klęski i dramatu indywidualnego.

Zatem innowacje muszą mieć przestrzeń finansową, organizacyjną, logistyczną, marketingową etc. dla podejmowanego ryzyka. Moim zdaniem trudno jest tworzyć innowacje w sposób instytucjonalny, tzn. tworząc specjalnie pewne komórki czy działy, którym zadano konieczność tworzenia innowacji. Jak już wspomniałem innowacje są elementem daleko idącej kreatywności i swoistego błysku geniusza, czyli tych którzy cenią sobie zmienność, twórczość oraz zrywanie ze schematami, a nawet i często tradycją i przyzwyczajeniami.

Czynnikiem umożliwiającym tworzenie innowacji, jest wyobraźnia, która kształtowana być musi przez system wychowania, a zwłaszcza system edukacji. Mechaniczne, pamięciowe i bierne nauczanie nigdy nie otworzy olbrzymich perspektyw umysłu i nie zachęci do zmieniania oraz przekształcania. Przy czym pamiętać musimy, że mówiąc o innowacjach myślimy nie tylko o wiekopomnych wynalazkach, a także, a może i głównie, o pewnych usprawnieniach, udoskonaleniach, zmianie stereotypów etc.

Tworzenie wielkich innowacji zaczyna się od pobudzania młodych, ale nie tylko, ludzi do samodzielności myślenia, twórczego wyciągania wniosków, logicznych syntez. Akcentuję tutaj zwłaszcza silną rolę społecznych impulsów innowacji, ponieważ postawy społeczne, takie jak zazdrość, chytrość czy negatywny stosunek do postępu, zabijają chęć tworzenia.

Zasadniczym motywem innowacji jest zysk, który powstaje nie z mechanicznego mnożenia pieniędzy, ale z odpowiedniej transformacji intelektu, pobudzającego nas do stałego doskonalenia siebie i swojego otoczenia. Źródłem zysku w innowacjach jest twórcze niezadowolenie, dążenie do zmiany swojego obszaru panowania, w tym ekonomicznego, troska o kreatywną przyszłość. Oczywiście, występuje wiele egoistycznych motywów, takich jak dążenie do wzrostu wynagrodzenia, zysku, społecznej afirmacji, wyróżnienia się, zyskania przewagi konkurencyjnej, ale generalnie działanie innowacji poprzez dyfuzję jej efektów daje korzyść w szerokim kontekście społecznym.

Podsumowując, innowacje tworzą się w domu, w rodzinie, w szkole, w grupach rówieśniczych, w przedsiębiorstwach etc., a zatem w tych miejscach powstawać musi społeczna akceptacja dla postępu związanego ze zmianą, mądrze skalkulowanego ryzyka oraz pewnych konfliktów.

Przyspieszona transformacja cyfrowa, czyli smart city w dobie pandemii koronawirusa

Accelerated digital transition or smart city in the era of the coronavirus pandemic

Szymon Ciupa

doradca sektorowy w Związku Miast Polskich, autor bloga www.smartcity-expert.eu

szymon.ciupa@smartcity-expert.eu

Trwający kryzys związany z pandemią COVID-19 pokazał zaangażowanie miast w działania wspomagające służbę zdrowia, przedsiębiorców, wolontariuszy czy nauczycieli, ale również w informowanie mieszkańców o aktualnej sytuacji epidemiologicznej. Z drugiej jednak strony obecna sytuacja pokazała jak na dłoni, jak nic nigdy wcześniej, wyzwania czy braki w zakresie cyfryzacji usług miejskich oraz zarządzania miastem.

Po pierwszym okresie epidemii, gdy samorządy w błyskawicznym tempie musiały przestawić się na usługi świadczone z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, można wskazać kilka kluczowych potrzeb, problemów i wyzwań na tym polu.

Od strony obszarów funkcjonowania miasta są to przede wszystkim: organizacja edukacji zdalnej w szkołach, poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zdalna praca urzędników, e-obsluga mieszkańców i podmiotów gospodarczych, elektroniczne realizowanie procedur administracyjnych (w tym przyjmowanie wniosków, obsługa sprawa czy wydawanie decyzji) oraz cyfrowe zarządzanie infrastrukturą miasta. Odrębnym problemem jest zapewnianie bezpieczeństwa pracy zdalnej.

Edukacja zdalna

Niewiele miast miało za sobą takie doświadczenia jak miasto Rzeszów, w którym 2 lata temu zrealizowano projekt „Innowacyjna edukacja” w ramach którego każdy z 3600 nauczycieli i 30000 uczniów zyskał dostęp do narzędzi cyfrowych zapewniających komunikację czy pracę nad dokumentami czy prezentacjami, a także platformy e-learningowej, usługi e-wywiadówki. Zdecydowana większość miast, szkół i nauczycieli nie była przygotowana do prowadzenia lekcji z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. Brakowało rozpoznania dostępnych narzędzi czy platform informatycznych, a także doświadczenia i kompetencji ich wykorzystywania. W dużej mierze jednak, przy znacznym wysiłku osób zaangażowanych w organizację edukacji po stronie miast, nauczycieli ale również rodziców, udało się te braki nadrobić. Sporym problemem był również brak sprzętu komputerowego u części uczniów. W tym wypadku z pomocą przyszły firmy, które użyczyły niewykorzystany sprzęt, a także Ministerstwo Cyfryzacji zapewniając szybką ścieżkę finansowania zakupu nowych komputerów.

Komunikacja i praca zdalna w miastach

Urzędy miast wraz ze swoimi jednostkami organizacyjnymi nie miały doświadczeń oraz nie były przyzwyczajone do komunikacji wewnętrznej czy zewnętrznej z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. Oczywiście nie mam na myśli poczty elektronicznej. Myślę o „stacjonarnej” kulturze pracy, która opierała się na spotkaniach bezpośrednich czy komunikacji służbowej z wykorzystaniem standardowych sposobów przesyłania pism. Część komórek organizacyjnych miast korzystała z platform komunikacji, pracy w chmurze nad wspólnymi dokumentami, ale zwykle były to komórki odpowiedzialne za realizację projektów, a nie wykonujące większość statutowych zadań miast. Niestety problem ten dotyczy(ł) również wielu włodarzy czy zarządzających wydziałami. Dla przykładu - do czasu kryzysu udało mi się namówić na zamianę spotkania na wideokonferencję tylko dwa miasta z kilkudziesięciu z którymi współpracowałem. Brakowało sprzętu, nie było możliwości zainstalowania oprogramowania, chęci. Kryzys wymusił zmianę podejścia, a wiele miast z dnia na dzień zaczęło wykorzystywać zintegrowane platformy komunikacji do organizacji wideonarad, spotkań on-line czy wspólnej pracy. Dotyczy to również zdalnego prowadzenia i uczestnictwa w sesjach rad miast. W znacznej mierze stało się to dzięki uruchomieniu wewnętrznych zasobów czyli osób, którzy dobrze radzyli sobie z pracą zdalną i technologią ICT.

E-obługa mieszkańców i podmiotów gospodarczych

Nagle ograniczenie możliwości załatwiania wielu spraw administracyjnych tradycyjną drogą pokazało jak wiele mamy do zrobienia w sferze e-usług publicznych oraz e-obługi mieszkańców i podmiotów gospodarczych. Kwestia podstawowa to dostępność e-usług publicznych czyli, w uproszczeniu pisząc, to, jaki procent spraw jest udostępniany do załatwiania drogą elektroniczną. Na tym polu występują jeszcze niezależne od samorządów ograniczenia prawne, jednak w wielu przypadkach okazało się, że nie wdrożono e-usług w odpowiedniej liczbie, dojrzałości czy ergonomii użytkowania przez wiele grup odbiorców. Co więcej często za wdrożeniem e-usług nie poszła pełna cyfryzacja procedury administracyjnej (co nazywam papierowymi e-usługami) czy też w szerszym wymiarze całego procesu. Okazało się też, że mieszkańcy czy przedsiębiorcy nie wiedzą o tym, że są dostępne e-usługi i w jaki sposób z nich skorzystać. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest niewystarczająca promocja oraz edukacja odbiorców e-usług.

Cyfrowe zarządzanie infrastrukturą miast

Mimo kryzysu miasta muszą efektywnie funkcjonować, musi więc w sposób niezawodny działać infrastruktura miejska. Wyzwaniem dla miast okazała się nie tylko komunikacja zdalna, ale również zarządzanie procesami oraz infrastrukturą, co wymaga dostępu do wielu zbiorów danych oraz współpracy wielu komórek organizacyjnych czy z zespołami realizującymi prace utrzymaniowe. Obecna sytuacja pokazała, że w wielu przypadkach zdalny dostęp do kluczowych danych i narzędzi umożliwiających ich skuteczne wykorzystanie w utrzymaniu kluczowej infrastruktury jest utrudniony. Często wykorzystywane są narzędzia, które lata świetności technologicznej mają już za sobą i nie wykorzystują potencjału chmury obliczeniowej. Coraz więcej miast ma jednak już świadomość zmian na tym polu i jeszcze przed kryzysem podjęły działania mające na celu transformację cyfrową w tej dziedzinie np. miasto Gdynia od kilka miesięcy wykorzystuje w system zarządzania infrastrukturą drogową, który działa w pełni on-line. Warto zaznaczyć, że Gdynia jest miastem, który bardzo sprawnie funkcjonuje w czasie kryzysu.

Czy polskie miasta zdały egzamin? Trudno jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. Należy docenić ogromne zaangażowanie miast i pracowników samorządowych, aby z jednej strony świadczyć swoje statutowe i standardowe usługi miejskie jak najlepiej, dostosować się do nowej sytuacji, w tym wykorzystywać rozwiązania cyfrowe a z drugiej strony, aby wspierać społeczność miejską.

W tym trudnym dla miast czasie warto zwrócić uwagę na zaangażowanie wielu organizacji we wsparcie miast. Związek Miast Polskich intensywnie pracował nad propozycjami rozwiązań i bieżącym wsparciem merytorycznym dla miast (zarówno w postaci opracowanego poradnika dla miast na czas epidemii, bieżących konsultacji, wydawanych stanowisk czy organizowanych seminariów i warsztatów on-line w ramach Forum Rozwoju Lokalnego). Polski Fundusz Rozwoju, we współpracy ze Związkiem Miast Polskich zorganizował Antykryzysową Platformę Rozwiązań Technologicznych w ramach programu „PFR dla miast”. Idea tego narzędzia jest łączenie miast i przedsiębiorców na podstawie zgłaszanych przez miasta problemów i wyzwań technologicznych. W ramach Platformy miasta będą mogły skorzystać ze specjalnych ofert na wykorzystanie rozwiązań technicznych oraz wziąć udział w cyklu webinarów i warsztatów.

Potrzeba kompleksowej transformacji cyfrowej

Wszystkie te przykłady pokazują jak ważna jest kompleksowa transformacja cyfrowa miast. Nie mam na myśli na szybko uruchomionego jednego czy drugiego systemu. Transformacja cyfrowa to szeroki proces zmian w funkcjonowaniu miasta jako organizacji, budowy kompetencji cyfrowych (wśród władarzy, urzędników i mieszkańców) oraz integracja i wdrożenie narzędzi, które pozwolą skutecznie realizować strategię i zadania miasta w sposób zoptymalizowany i efektywny. Wielu samorządowców i ekspertów od dawna miała świadomość, że dotychczas najczęściej stosowane podejście do cyfryzacji musi się zmienić. Obecny kryzys tylko uwydatnił wyzwania w tym obszarze, takie jak papierowe e-usługi, niewystarczająca zwinność organizacji, ograniczone kompetencje cyfrowe, brak współpracy i koordynacji, niska interoperacyjność danych i systemów, wyspowe wdrożenia czy brak holistycznego spojrzenia na miasto jako całość. Z drugiej strony ostatnie tygodnie pokazały ogromne pokłady motywacji, kompetencji oraz zaangażowania wielu miast i instytucji w to, aby nasze miasta mimo wszystko działały jak najlepiej.

To jest dobry czas, żeby nie tylko rozpocząć dyskusje o tym jak powinno funkcjonować prawdziwie inteligentne, cyfrowe i odporne miasto, ale również przystąpić do konkretnych działań mających na celu wypracowanie modelowych rozwiązań, standardów i metod transformacji cyfrowej miast.

Kompetencje przyszłości. Czego nasz uczy czas pandemii?

The competences of the future. What does pandemic time teach us?

dr hab. Katarzyna Śledziwska, prof. UW

Dyrektor Zarządzająca DELab

k.sledziwska@uw.edu.pl

Transformacja cyfrowa gospodarki zmienia mechanizmy i modele biznesowe, a w konsekwencji zmienia rynek pracy. Podstawą tej zmiany jest datafikacja i usieciowienie (Śledziwska, Włoch 2020). Dzięki rozwojowi technologii cyfrowych, a w tym szczególnie łączności, usług chmurowych i algorytmizacji; dane stają się jednym z najważniejszych zasobów. To dzięki nim podmioty gospodarcze rozwijają zakres swojej działalności, tworzą nowe usługi czy zarządzają w oparciu o dane. Usieciowienie pozwala na rozwój zdedyfikowanych działań w modelach platformowych.

Lockdown i przejście na pracę zdalną przyspieszyło procesy cyfryzacji. Małe i duże instytucje zaczęły wdrażać elektroniczny obieg dokumentów, który do niedawna wydawał się marzeniem ściętej głowy. Automatyzacja rutynowych czynności, która dla niektórych firm usługowych i przemysłowych była abstrakcją z przyszłości, zaczyna jawić się jako opcja warta inwestycji w kontekście siły roboczej podatnej na zakażenie koronawirusem. Firmy sprzedażowe, które dotąd marginalnie korzystały z kanału online, w panice testują nowe rozwiązania pozwalające im dotrzeć do klientów. Powszechnie zaczęliśmy korzystać z publicznych e-usług i telemedycyny. W efekcie rozwój gospodarki opartej o dane przyspiesza.

Nowe warunki gry premiuja te firmy, które poważnie traktują wyzwanie transformacji cyfrowej i potrafią budować wartość dodaną na danych. Nie wystarczy przestawienie się na pracę zdalną. Transformacja cyfrowa to całościowa i głęboka zmiana organizacyjna i procesowa, umożliwiająca czerpanie wartości biznesowej z danych i przekładająca się na personalizację produktów i usług. Ucyfrowione firmy są bardziej elastyczne, szybciej reagują na nietypowe warunki i kryzysy oraz lepiej dostosowują się do potrzeb klientów. Szybciej były w stanie przejść w tryb pracy zdalnej, nie tylko dlatego, że dysponowały odpowiednimi rozwiązaniami technologicznymi, ale też pracownikami o odpowiednich kompetencjach.

Pracownicy wyposażeni w specyficzne kompetencje stają się, obok danych, kluczowym zasobem, na którym przedsiębiorstwa będą budować swoje przewagi. Nie chodzi tylko o programowanie czy same kompetencje cyfrowe. Kompetencje przyszłości są to te kompetencje, które pozwolą się nam odnaleźć w nowej rzeczywistości przesyconej technologią cyfrową. Pozwolą nam w niej funkcjonować, bo będziemy wiedzieli jak o sobie zadbać, o swoje cyberbezpieczeństwo, o swoją prywatność, o swoje prawa, będziemy potrafili z nich korzystać w procesie uczenia się i nabywania nowych umiejętności. Kompetencje przyszłości pozwalają funkcjonować na rynku pracy, w którym większość zadań rutynowych, tych manualnych i kognitywnych, jest „zabierana” człowiekowi i zastępowana przez roboty i AI.

Kompetencje te można podzielić na trzy główne grupy: kompetencje techniczne, poznawcze i społeczne. Same kompetencje cyfrowe i inżynierskie (techniczne) nie zapewnią przewagi w przesyconych technologią środowiskach pracy w przyszłości. Kluczowe staną się kompetencje poznawcze i społeczne obejmujące między innymi umiejętność podejmowania decyzji i krytyczne myślenie, kreowanie, elastyczność poznawczą, empatię, przywództwo, czy współpracę z innymi. W tym worku jest bardzo dużo. Te kompetencje pozwalają nam radzić sobie ze zmianami – dzięki nim mamy narzędzia do uczenia się przez całe życie.

By kształtować kompetencje 4.0 potrzebujemy nowego ekosystemu edukacyjnego, opartego na innej filozofii, innych celach. Potrzebujemy większej elastyczności i lepszego powiązania między instytucjami edukacyjnymi a pracodawcami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi w ramach wieloelementowego ekosystemu edukacyjnego. Szczególnym wsparciem należy otoczyć pracowników nauki, zwłaszcza gdy uczą się nowych umiejętności w zakresie zdalnego uczenia, ale też podejmują badania w nowych, nieznanach obszarach nauki, również tych związanych z innowacyjnością.

Dr hab. Katarzyna Śledziwska, prof. UW jest współautorką książki *Gospodarka cyfrowa. Jak nowe technologie zmieniają świat*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2020.

<https://www.delab.uw.edu.pl/pl/gospodarka-cyfrowa/>

Movie education jako innowacyjna metoda podnoszenia kompetencji w zakresie sprzedaży i przedsiębiorczości

Movie education as an innovative method of improving sales and entrepreneurship skills

Dr Maciej Pietrzykowski

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

maciej.pietrzykowski@ue.poznan.pl

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, edukacja, innowacja

JEL code: I21, I23

Przedsiębiorczość jest konstruktem wielowątkowym i interdyscyplinarnym co sprawia, że brakuje kompleksowej i jednolitej teorii przedsiębiorczości a nawet jednolitej definicji tego pojęcia (Gaweł 2007). Podobnie mamy do czynienia z niejednoznacznością w zakresie edukacji przedsiębiorczej, częstą zamianą pojęć i wieloma wymiarami, które nie do końca są synonimami: *nauczanie przedsiębiorczości, kształcenie w zakresie przedsiębiorczości, edukacja dla przedsiębiorczości, edukacja przez przedsiębiorczość, edukacja na rzecz przedsiębiorczości, edukacja przedsiębiorczości, przedsiębiorcza edukacja* (Wach, 2013, 2015; Lackeus 2015). Pojęcia te zachodzą na siebie i trudno dzisiaj oddzielić chociażby edukację biznesową od edukacji przedsiębiorczości. Podobnie z przedsiębiorczością ściśle związane jest pojęcie innowacyjności, na co wskazywał już Schumpeter (1960). Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości są wymienione w Zaleceniach Rady (UE) z dnia 22 maja 2018 roku (2018/C 189/01), jako jedno z ośmiu kluczowych, niezbędne w procesie uczenia się przez całe życie (European Union, 2008). Zgodnie z zapisem w tym dokumencie kompetencje te, to między innymi zdolność do wykorzystywania szans i pomysłów oraz przekształcania ich w wartość dla innych osób. Wartość ta może mieć wymiar finansowy, kulturowy lub społeczny. KE we współpracy z Wspólnotowym Centrum Badawczym zaproponowała Europejskie Ramy Kompetencji Przedsiębiorczych, w skrócie nazywane EntreComp, które mają być narzędziem ułatwiającym powszechne zrozumienie tego, czym są kompetencje przedsiębiorcze (Bieńkowska 2018; Bacigalupo i inni, 2016). Kwestią kluczową pozostaje, jak skutecznie uczyć przedsiębiorczości i przedsiębiorczych kompetencji w czasie, gdy pandemia zmusza do edukacji zdalnej, a jednocześnie młodzież w coraz większym stopniu odrzuca tradycyjny sposób nauczania (znormalizowany, skoncentrowany na treści, pasywny), do którego zmiany nawołują coraz częściej badacze, trenerzy i akademicy (Gibb 2002, 2008; Wach 2013, 2015; Neck i inn. 2014; Wach-Kąkolewicz 2016).

Metodą nauczania, która może być znacznie bardziej efektywna niż tradycyjne sposoby, jednocześnie zgodna z nowoczesnymi, konstruktywistycznymi trendami, jest edutainment, czyli połączenie edukacji i rozrywki a w ramach tego nurtu edukacja filmowa (movie education). Edutainment jest atrakcyjną metodą nauczania,

ponieważ zachęca do spersonalizowanego uczenia się, zwiększa kreatywność i wizualizację, przekształca konwencjonalną w inteligentną klasę, poprawia interaktywne i oparte na współpracy metody nauczania i uczenia się, promuje kulturę cyfrową i zapewnia narzędzia technologiczne dla nauczycieli. W pracy omówiona została metodyka, opracowana przez włoską firmę CONFORM S.c.a.r.l w ramach rządowego programu i przetestowana w projekcie Erasmus+ INKAMS International Key Account Management and Sales. Metodyka opiera się na trzech podstawowych wymiarach:

- ▶ Learning by thinking – które odnosi się do tradycyjnego, kognitywnego aspektu nauczania,
- ▶ Learning by doing – to implementacja w praktyce poznanych treści nauczania, zwykle w porozumieniu z firmami (studia przypadku),
- ▶ Learning by acting – które włącza fizycznie i mentalnie studentów w proces tworzenia dydaktycznych treści.

Podejście to charakteryzuje się potencjalnie wysoką efektywnością z uwagi na to, że:

- ▶ Wspiera uczenie oparte na doświadczeniu,
- ▶ Łączy aspekty emocjonalne i poznawcze,
- ▶ Pobudza zainteresowania i motywację do nauki,
- ▶ Angażuje emocje, które wzmacniają proces przyswajania wiedzy,
- ▶ Wykorzystuje potencjał nowych technologii cyfrowych, co nie jest bez znaczenia w dobie rewolucji cyfrowej i pandemii.

Studenci biorą udział w krótkich laboratoriach filmowych, dzięki którym zdobywają wiedzę w zakresie implementacji poznanych pojęć do pisanych samodzielnie scenariuszy filmu, eksperymentowania, technik edycji video, odwzorowywania i interpretacji określonych sytuacji sprzedażowych.

Pierwsze testy nowej metody są obiecujące. Studenci zwracają uwagę, że movie education angażuje w proces dydaktyczny, sprawia radość, zwiększa asymilację wiedzy dzięki bezpośredniemu włączeniu w proces i zaangażowaniu, podnosi kapitał społeczny dzięki konieczności kooperacji w grupie. Jednocześnie jednak zwracają uwagę na minusy podejścia, do których należy konieczność zdobycia określonych kompetencji w zakresie edycji video, a przede wszystkim nabrania doświadczenia do nakreślenia i opowiedzenia interesującej i pouczającej fabuły w bardzo krótkim filmie, do czego potrzeba doświadczenia.

Wyzwaniem na przyszłość jest zbadanie efektywności procesu uczenia z wykorzystaniem metody, a zatem kwantyfikacja efektów uczenia się, do czego z pewnością potrzebna będzie organizacja grupy kontrolnej i kilkuletnie testy.

Bibliografia

Bacigalupo, M., Kamylyis, P., Punie, Y., & Van der Brande, G. (2016). *Entre Comp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Seville: European Commission.

Bieńkowska B. (2018). Miejsce edukacji z zakresu przedsiębiorczości w polskim systemie oświaty – próba oceny stanu dotychczasowego w kontekście współczesnych wyzwań edukacyjnych. *Studia i Prace WNEIZ US nr 51/2 2018*. Szczecin: Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego.

European Union. (2018). Council Recommendation of 22 May 2018 on key competencies for lifelong learning. *Official Journal of the European Union*.

Gawel, A. (2007). *Ekonomiczne determinanty przedsiębiorczości*. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej.

Gibb, A. A. (2002). In pursuit of a new 'enterprise' and 'entrepreneurship' paradigm for learning: creative destruction, new values, new ways of doing things and new combinations of knowledge. *International Journal of Entrepreneurship Education*, 4, 233–269.

- Gibb, A. A. (2008). Entrepreneurship and enterprise education in schools and colleges: insights from UK practice. *International Journal of Entrepreneurship Education*, 6, 48.
- Lackéus, M. (2015). *Entrepreneurship in Education. What, Why, When, How*. Paris: OECD.
- Neck, H. M., Greene, P. G., & Brush, C. G. (2014). *Teaching Entrepreneurship: A Practice-Based Approach*. Edward Elgar Publishing.
- Schumpeter, J.A. (1960). *Teoria rozwoju gospodarczego*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Wach, K. (2013). Edukacja na rzecz przedsiębiorczości wobec współczesnych. *Przedsiębiorczość-Edukacja*, 9, 246–257.
- Wach, K. (2015). Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego: przegląd literatury. *Przedsiębiorczość-Edukacja*, 11, 24–36.
- Wach-Kąkolewicz, A. (2016). Constructivist Approach in Teaching in Higher Education. In A. Wach-Kąkolewicz & R. Mufolletto, *Perspectives on Computer Gaming* (pp. 11–20). Poznań: Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Zorica, M. B. (2014). Edutainment at the Higher Education as a new element for the learning success. *Proceedings of EDU-LEARN 14 Conference*. Barcelona.

CZĘŚĆ 2.

STRESZCZENIA PRAC DYPLOMOWYCH SŁUCHACZY STUDIÓW INNOWACYJNA GOSPODARKA. ROLA POLITYKI EKONOMICZNEJ

Aktualizacja programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej jako instrumentu zachęty inwestycyjnej dla innowacyjnych projektów

Programme for supporting investments of major importance to the Polish economy update as an investment incentive instrument for innovative projects

Krzysztof Michalski

Absolwent III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

michalskikk@gmail.com

Słowa kluczowe:

inwestycje zagraniczne, BIZ, Program wspierania inwestycji, zachęty inwestycyjne, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, innowacyjne inwestycje

Keywords:

foreign investments, FDI, Programme for supporting investments, investment incentives, Strategy for Responsible Development, innovative investments

Cel:

Celem pracy była analiza i ocena nowego systemu przyciągania inwestycji w Polsce, czyli nowelizacji Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2030, oraz jej trafności w operacjonalizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju poprzez wsparcie dla innowacyjnych projektów inwestycyjnych.

Metodyka i podejście badawcze:

Dokonano deskrypcji podstawowych pojęć i zasad działania zachęt inwestycyjnych oraz założeń Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jako średniookresowego planu gospodarczego kraju. Opisuując historię systemu grantowego oparto się przede wszystkim na dokumentach prawnych. Zbadano zbieżność celów stawianych przez Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z aktualizacją programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia projektów innowacyjnych.

Rezultaty:

Znowelizowany program stworzył system wspierania realizacji projektów inwestycyjnych, które są zgodne ze strategią rozwoju Polski i mają istotny wpływ na otoczenie społeczno-gospodarcze regionu. Powinien doprowadzić do zwiększenia liczby i wartości realizowanych w Polsce inwestycji oraz pozytywnie wpłynąć na konkurencyjność polskiej gospodarki. Mając jednak na uwadze ograniczony budżet Programu, należy pamiętać, że zwiększenie produktywności i nacisk na tworzenie miejsc pracy z silnym komponentem wiedzy, które ma doprowadzić do sprzedaży produktów zaawansowanych technologicznie nie będzie miało zdecydowanego efektu makroekonomicznego. W wielu wypadkach może jednak skłonić inwestorów do zwiększenia komponentu rozwojowego w całym przedsięwzięciu.

Oryginalność/ wartość dodana:

Program promuje jakość inwestycji, w postaci towarzyszących nakładów na badania i rozwój, współpracy z nauką oraz wdrażania procesów o najwyższym stopniu zaawansowania. Nowe zasady działania systemu są odpowiedzią na potrzebę dostosowania zasad i procedur wspierania inwestycji w zmienionej sytuacji społeczno-gospodarczej zgodnie z priorytetami SOR w zakresie nowych źródeł wzrostu gospodarczego i stymulowania inwestycji o wyższej wartości innowacyjnej.

Kluczowe źródła:

Kasprowicz P., Pietraszko P.: Wsparcie regionalne a inwestycje zaawansowane technologicznie: ocena oddziaływania „Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011–2023” na decyzje inwestorów, Catallaxy, 2018

Standerski D.: Evaluation of the Strategy for Responsible Development as a New Development Model in the Context of the Previous Economic Strategies, Public Policy Studies SGH, issue 4 (16) 2018

Stawicka M.K.: Wspieranie bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez zachęty inwestycyjne w wybranych krajach europejskich w Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Nr 214, 2015

Bengaluru jako centrum naukowo-technologiczne o globalnym znaczeniu – rokowanie i geneza

Bengaluru as a science-technology center of global importance – prognosis and genesis

Nikodem Chinowski

Absolwent III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego
nchinowski@gmail.com

Słowa kluczowe:

innowacje, Bengaluru, Indie, ośrodek naukowo-technologiczny, B&R

Keywords:

innovations, Bengaluru, Bangalore, India, science-technology center, R&D

Cel:

Jak tworzyło się centrum naukowo-technologiczne w Bengaluru, jakie ma znaczenie na globalnej mapie hubów innowacyjności oraz jaką rolę będzie odgrywać w przyszłości - to trzy główne pytania, jakie przyświecały autorowi przy tworzeniu opracowania. Celem pracy było również zdefiniowanie głównych przewag konkurencyjnych i barier rozwojowych Bengaluru wobec ośrodków naukowych w USA i Europie Zachodniej. Wreszcie celem pobocznym, ale nie mniej istotnym w horyzoncie dalszych badań nad tematem, było przybliżenie tematu hubu w Bengaluru, który do tej pory pozostaje poza głównym nurtem badań polskich ekspertów.

Metodyka i podejście badawcze:

W związku z niewielką liczbą publikacji w języku polskim, praca opiera się przede wszystkim na źródłach angielskojęzycznych. Krajowe publikacje zostały wykorzystane w rozdziale teoretycznym, przybliżającym zjawisko innowacji, w tym szczególnie innowacji w skali makro. Konspekt i założenia pracy wymagały aktualnych danych, stąd za główne źródła informacji wykorzystano najnowsze raporty uznanych instytucji międzynarodowych oraz lokalne (stanowe i narodowe) ośrodki statystyczne. Ponadto, istotną częścią pracy jest ankieta

przeprowadzona wśród polskich i indyjskich ekspertów. Na bazie wyników ankiety autor przeprowadził analizę mocnych i słabych stron Bengaluru, co uzupełniło część empiryczną pracy. Autor wykorzystuje w analizie i badaniu również swoje bogate doświadczenia zawodowe, które nabył pracując w środowisku administracyjno-biznesowym Indii.

Rezultaty:

Analizując rozwój indyjskiego sektora B&R oraz centrum naukowo-technologicznego w Bengaluru wyraźnie widać znaczącą rolę administracji publicznej w kształtowaniu regulacji wspierających rozwój środowiska naukowego i innowacyjnego. Nowoczesne technologie powstają w Indiach również dzięki napływowi BIZ, w tym firm z branż technologicznych, które lokują w Indiach swoje oddziały i centra badań. Część empiryczna pracy przedstawia analizę czynników, które będą decydować o przyszłości hubu naukowo-technologicznego w Bengaluru. Jako główne czynniki wspierające „indyjską Dolinę Krzemową” należy wymienić czynniki polityczne i administracyjne, rynek pracy oraz demografię, zaś czynnikami hamującymi pozostaną biurokracja, prawo patentowe oraz infrastruktura komunalno-techniczna.

Oryginalność/ wartość dodana:

Stabilny rozwój hubu naukowego w Bengaluru jest przykładem długofalowej, przemyślanej i skutecznej polityki władz na szczeblu federalnym i stanowym. Ta spójna wizja - niezależna od opcji politycznej będącej u władzy – powinna stanowić przykład właściwego podejścia do budowania ponadnarodowych ośrodków naukowo-technologicznych. Bengaluru zdaje się wykorzystywać w pełni swój olbrzymi potencjał demograficzny, językowy i kosztowy. Jest także krajowym liderem i czołowym graczem światowym w liczbie i wartości funkcjonujących start-upów i tzw. jednorożców.

Kluczowe źródła:

Basant Rakesh, Bangalore Cluster: Evolution, Growth and Challenges, Indian Institute of Management, Ahmedabad, 2006, on line, dostęp 9 lipca 2020, <https://core.ac.uk/reader/6443598>

Federation of Indian Chambers of Commerce & Industry, Towards Making Bengaluru the R&D Capital of India, on line, dostęp 7 lipca 2020, <http://ficci.in/spdocument/20885/Towards%20Making%20Bengaluru%20R&D%20Capital%20of%20India%20Report.pdf>

Komisja Europejska, Report on the protection and enforcement of intellectual property rights in third countries, 2020, on line, dostęp 1 lipca 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158561.pdf

Łobejko Stanisław, Plinta D., Sosnowska A., *Strategie i modelowanie rozwoju produktu innowacyjnych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2019

Ministerstwo Handlu i Przemysłu Indii, Departament Promocji Przemysłu i Handlu Wewnętrznego, on line, dostęp 11 lipca 2020, <https://dipp.gov.in/publications/fdi-statistics/archives>

Opolski Krzysztof, Górski Jarosław, *Innowacyjność polskiej gospodarki: wybrane aspekty*, Warszawa 2018, online, dostęp 7 lipca 2020, https://www.wne.uw.edu.pl/files/8615/3684/1361/Innowacyjnosc_polskiej_gospodarki_wybrane_aspekty.pdf

World Bank, Doing Business 2020, on line, dostęp 17 lipca 2020, <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/i/india/IND.pdf>

Spółdzielnie socjalne w Warszawie – innowacja czy relikwiny przeszłości?

Warsaw social cooperatives – innovation or relic of the past?

Anna Kopyść

Absolwentka III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

annakopysc@gmail.com

Słowa kluczowe:

Spółdzielnia socjalna, innowacje społeczne, ekonomia współdzielenia, ekonomia społeczna, Warszawa

Keywords:

Social cooperative, social innovation, sharing economy, social economy, city of Warsaw

Cel:

Celem pracy była identyfikacja sytuacji spółdzielni socjalnych w m.st. Warszawa. W szczególności, biorąc pod uwagę ich innowacyjność spółdzielni i coraz większą popularność ekonomii społecznej, była to próba ustalenia małej liczby spółdzielni w stosunku do liczby mieszkańców miasta. Rozważając innowacyjność takiej formy działalności, podjęto również próbę zmierzenia się ze stereotypami spółdzielni socjalnej jako „bieda-biznesu”, spółdzielni jako pamiątki po czasach PRL oraz fakt jak warszawskie spółdzielnie poradziły sobie z pandemią COVID-19.

Metodyka i podejście badawcze:

W pracy użyto trzech komplementarnych metod badawczych: ankiety z użyciem formularza Google, pogłębionego wywiadu indywidualnego z urzędnikami i spółdzielcami oraz analizy danych zastanych i materiałów źródłowych. Przytoczono również dwa studia przypadku wybranych spółdzielni socjalnych działających w m.st. Warszawa.

Rezultaty:

Idea spółdzielni socjalnej spełnia założenia ekonomii społecznej, czyli współpracy na rzecz wspólnego dobra oraz realizacji wartości społecznych poprzez uczestnictwo w rynku pracy.

Do otwierania spółdzielni zachęcała możliwość zdobycia różnorodnych dotacji, niestety praktyka pokazuje, że sama idea i pieniądze na start, to za mało, aby biznes się utrzymał. W Warszawie spółdzielnie konkurują na bardzo wymagającym rynku, a w ich składzie często są osoby nie posiadające kompetencji ekonomicznych, marketingowych i prawnych, co znacząco utrudnia funkcjonowanie i wejście na rynek nie instytucjonalny, a w praktyce przetrwanie. Realnie działających istnieje w m.st. Warszawa zaledwie kilkanaście, z czego faktycznie prosperuje dosłownie kilka.

Oryginalność/ wartość dodana:

Koncepcja spółdzielni socjalnej pozwala na odnalezienie się na rynku pracy osobom wykluczonym, czyli niepełnosprawnym, bezdomnym czy długotrwale bezrobotnym. Ponadto fakt ścisłej współpracy z instytucjami samorządowym i integracyjna rola społeczno – zawodowo- kulturowa działalności spółdzielni socjalnych wydaje się innowacyjnym rozwiązaniem. Spółdzielnie socjalne mają bardzo szerokie spektrum ofert, a ich działalność jest naprawdę innowacyjna, łącząc w sobie na przykład nie tylko gastronomię, ale także miejsce lokalnych warsztatów, spotkań, szkoleń czy przedstawień kulturalnych. Te spółdzielnie mają szansę pełnić ważną rolę lokalną, a osadziwszy się w miejskiej tkance promować rozwiązania ekonomii społecznej.

Kluczowe źródła:

Blog Spółdzielnia Socjalna w Praktyce, <https://spoldzielniasocjalnawpraktyce.pl/>

Karwacki A, Glińska-Noweś A., Innowacyjność w podmiotach ekonomii społecznej Polsce. Studium jakościowe, *Ekonomia Społeczna*, Nr 2/2015, s. 21–42

Koral J., Spółdzielnie Socjalne, OWES, http://www.owes.info.pl/biblioteka/16_spoldzielnie_socjalne.pdf

Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Determinanty przeżywalności spółdzielni socjalnych w województwie mazowieckim. Jak długo utrzymuje się spółdzielnia socjalna? Badanie czynników warunkujących powodzenie i niepowodzenie funkcjonowania spółdzielni socjalnych w województwie mazowieckim. Raport z badania, 2018

Prawo zamówień publicznych, art. 22 ust. 2, art. 29 ust. 3a, 29 ust. 4 jak też art. 138p ustawy PZP

Sobczak M. Dwa światy spółdzielni socjalnych w Polsce, *Ekonomia Społeczna*, Nr 2/2016, s. 7–19

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, Dz. U. 2006 Nr 94 poz. 651

Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, Wydział Regionalnej Polityki Rynku Pracy, Spółdzielnia Socjalna jako forma działalności gospodarczej, Warszawa 2013

Crowdfunding equity jako źródło finansowania innowacyjnych projektów – przykład polskiego rynku finansowania społecznościowego

Crowdfunding equity as a source of innovative financing projects – an example of the Polish crowdfunding market

Magdalena Bryś

Absolwentka III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego
mbrys@post.diplomats.pl

Słowa kluczowe:

finansowanie społecznościowe, finansowanie udziałowe, innowacyjne formy finansowania, spółka, startup, crowdfunding equity

Keywords:

crowdfunding, crowdfunding equity, innovative forms of financing, company, startup

Cel:

Głównym celem pracy było ukazanie przykładów i zbadanie motywów na przykładzie inwestorów, którzy lokują swoje środki w projekty innowacyjne w ramach crowdfundingu equity m.in. popartych ankietą badawczą odnoszącą się do crowdinvestingu.

W kontekście tak postawionego celu głównego wyodrębniono cele szczegółowe, jak zebranie wiedzy teoretycznej o crowdfunding equity, koncepcji crowdfundingu i założeń w kontekście innowacyjnych projektów, modeli crowdfundingu szczególnie z uwzględnieniem finansowania udziałowego. Dodatkowo przedstawienie różnych form ryzyka i mechanizmów zarządzania ryzykiem w finansowaniu społecznościowym oraz poznanie motywów inwestorów przy wyborze crowdfundingu equity jako metodzie finansowania innowacyjnych projektów.

Metodyka i podejście badawcze:

W ramach pracy przeprowadzono ankietę badawczą, w której zawarto pytania dot. motywów inwestorów przy wyborze finansowania udziałowego, źródeł wiedzy o inwestowaniu dla crowdinvestorów, co wyróżnia inwe-

stowanie na platformach crowdfundingu equity od innych form inwestowania, jakie są ryzyka w inwestowaniu na platformach crowdfundingu equity oraz czy crowdfunding equity jest postrzegany jako metoda finansowania innowacyjnych projektów i przedsięwzięć.

W części badawczej przeanalizowano regulaminy uczestnictwa w kampaniach equity oraz przeprowadzono ankietę wśród inwestorów. Zastosowano również metody porównawcze do regulacji prawnych crowdfundingu equity w Polsce i na świecie oraz mechanizmy zarządzania ryzykiem zaproponowane przez platformy crowdfundingowe equity.

Rezultaty:

Na podstawie przeglądu literatury i analizy platform crowdfundingowych w Polsce można zauważyć dynamiczny rozwój crowdfundingu. Może on stanowić ważne, alternatywne źródło pozyskiwania kapitałów na przedsięwzięcia innowacyjne. Jednak na razie wsparcie społecznościowe dotyczy w większej mierze projektów społecznych niż innowacyjnych projektów biznesowych.

Motywy crowdinwestorów są stosunkowo zróżnicowane, ale łączy je wspólna idea finansowania innowacyjnych projektów i przedsięwzięć, które znacząco również wpływają na rozwój innowacyjności i konkurencyjności gospodarki Polski. Z przeprowadzonej ankiety badawczej wynika podział inwestorów na dwie grupy: entuzjastów (inwestują dla idei projektu, nie posiadają zbyt rozległej wiedzy o inwestowaniu, inwestują ad hoc) i inwestorów wyłącznie nastawionych na zysk (moją inwestować również dla idei projektów, mają rozległą wiedzę o inwestowaniu i dostrzegają w crowdfundingu equity możliwość osiągnięcia wyższej stopy zwrotu z inwestycji). Wśród motywów do inwestowania na platformach crowdfundingu equity inwestorzy wymieniali również długoterminowe zwroty z inwestycji, poznanie spółek, wsparcie innowacji, chęć wsparcia projektu, dywersyfikacja portfela inwestycyjnego, chęć wsparcia polskich przedsiębiorców.

Wyzwaniem dla rynków crowdfundingowych, podobnie jak wielu innych platform internetowych, jest asymetria informacji między podmiotami finansującymi a odbiorcami funduszy. Lepsze regulacje i struktura rynku mogłyby usunąć tarcia w przepływie kapitału na wczesnym etapie rozwoju, szczególnie na polskim rynku finansowania społecznościowego

Oryginalność/ wartość dodana:

Crowdfunding equity jest innowacją finansową, łączącą m.in. różne mechanizmy zarządzania ryzykiem, obszar marketingowy, społeczność emitentów i inwestorów, którzy nawiązują relacje, interakcje, co wpływa istotnie na innowacyjność modelu w porównaniu do innych tradycyjnych metod finansowania/ inwestowania.

Finansowanie społecznościowe zmienia sposób, w jaki przedsiębiorcy wprowadzają nowe produkty na rynek, co umożliwiło to wielu innowacyjnym firmom m.in. zebranie funduszy, budowanie świadomości marki, rozszerzenia na jeszcze większą grupę sponsorów, a jednocześnie w trakcie na opracowywanie produktu. Kontekst innowacyjności finansowania udziałowego jest skierowany do trzech podmiotów oraz korzyści dla nich (jakich potencjalnie nie zapewnia tradycyjne finansowanie/ inwestowanie): emitenta (spółkę), inwestora i platformę. Innowacyjne aspekty finansowania społecznościowego polegają na interakcji między sferą finansową ze społeczną, dlatego właśnie powinno być finansowanie społecznościowe uważany za innowację wielopoziomą, łączącą różne sfery w tym samym modelu. Finansowanie społecznościowe stymuluje innowacyjne projekty ze względu na ich interaktywny charakter i jednocześnie wykorzystuje innowacje, aby wypełnić lukę w tradycyjnych źródłach finansowania.

Kluczowe źródła:

Dziuba D., *Ekonomika crowdfundingu: zarys problematyki badawczej*, Wyd. Difin, Warszawa, 2015.

Harms M., *What Drives Motivation to Participate Financially in a Crowdfunding Community?*, SSRN Electronic Journal, 2007.

Hornuf L., Schwienbacher A., *Crowdinvesting – Angel Investing for the Masses?* Handbook of Research on Venture Capital: Volume 3. Business Angels, Forthcoming, 2019.

Mollick E. R., *The Dynamics of crowdfunding: determinants of success and Failure*, Wharton School of the University of Pennsylvania, 2012.

Mollick E., Robb A., *Democratizing Innovation and Capital Access*, California Management Review, 58(2), 2016.

Rose N., *Equity Crowdfunding: The Complete Guide For Startups And Growing Companies*, Stonepine Publishing, 2016.

Steinberg S., *The Crowdfunding Bible: what they're saying*, Overload Entertainment, LLC, 2012.

Will AI work for Poland? A review of existing research on the possible impacts of job automation from the perspective of the Polish labour market

Czy sztuczna inteligencja sprawdzi się w Polsce? Przegląd istniejących badań nad możliwymi skutkami automatyzacji pracy z perspektywy polskiego rynku pracy

oryginalny język pracy: angielski

Rafał Sordyl

Absolwent III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

rafal.sordyl@gmail.com

Słowa kluczowe:

sztuczna inteligencja, rynek pracy, automatyzacja, gospodarka Polski

Keywords:

artificial intelligence, labour market, automation, Polish economy

Aim:

The aim of this work is to analyse some of the key global research on artificial intelligence and its impact on labour markets, and to adapt their findings to the Polish labour market. The essay investigates whether Poland, while being one of the world's leaders in uninterrupted economic growth, could be negatively affected by the potentially negative impacts of automation on its labour market. The work tries to verify whether these potential negative impacts resulting from the implementation of artificial intelligence in the economy might be exacerbated due to the country's relatively high employment in sectors traditionally seen as prone to automation, like manufacturing, agriculture, logistics, shared services and others.

Methodology and research approach:

The work presents the selected research on the impacts of automation on labour markets, chosen on the basis of their methodological innovativeness. It focuses on the work done by the University of Oxford, Bruegel, OECD, PWC and McKinsey Global Institute, firstly briefly presenting the methodology used and the main findings, and then adapting the results to the Polish labour market. The work analyses how the structure of the labour market in Poland is seen in the context of the probability of future automation in different sectors. The essay also gives an overview of how automation affects the demand for skills in developed economies and presents the recent findings of scholars offering a different perspective on the impact of automation on labour markets, namely of job creation rather than destruction.

Results:

In almost every research quoted, the workforce in Poland was found to be more at risk relatively to most other countries researched. In most cases analysed the sectors most at risk were seen as the sectors where Poland's employment was high comparing to other developed countries, including transport, logistics, manufacturing,

office support, production of vehicles etc. The research found that a number of key areas in which Poland recorded its competitive advantage and a relative high employment, were in the groups of the highest risk of possible automation. It was particularly the case of manufacturing (between 50% and 73% of jobs at risk), transportation (65%), agriculture (52%), administrative support (41%), construction (48%-52%), mining (56%) and others. In some cases Poland was ranked in top six most affected countries, at 56.29% of jobs at risk; or as a country with one of the highest in the OECD employment in routine intensive jobs at 62%. In other research it found itself at 11th place out of 29 countries most at risk, with roughly 33% of occupations in danger, and additionally recorded two sectors with occupation very highly at risk: manufacturing, at 50% of jobs, the eighth highest; and construction, at 48% and the fourth highest. In yet another example Poland was found among the top five countries, where the risk of jobs automation was the highest, at 47%-49%.

Originality/ value adds:

The work is the first one that looks at the key literature on job automation from the perspective of the Polish labour market and its specifics. It finds out that the structure of the Polish labour market, and especially the high employment in the sectors in which the country holds competitive advantage, overlaps with the structure of the labour market seen by the researchers as most at risk due to high routine intensiveness task structures of the jobs involved.

Key sources:

Frey, C. B. and Osborne, M. A. (2013) 'The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?', *Technological Forecasting and Social Change*.

Bowles, J. (2014b) *The computerisation of European jobs* | Bruegel, Bruegel.

Marcolin, L., Miroudot, S. and Squicciarini, M. (2016) *Routine jobs, employment and technological innovation in global value chains*, OECD.

Arntz, M., Gregory, T. and Zierahn, U. (2016) 'The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries: A Comparative Analysis', OECD Social, Employment, and Migration Working Papers.

PWC (2017b) 'Will robots steal our jobs? The potential impact of automation.', *PwC Report: UK Economic Outlook March 2017*, (March).

PWC (2018) *Will robots really steal our jobs? An international analysis of the potential long term impact of automation*, Pricewaterhouse Coopers.

McKinsey & Company (2017) *A future that works: Automation, employment, and productivity*, McKinsey Global Institute.

Modele budowy sieci 5G

5G network construction models

Magdalena Kałuza,

Absolwentka III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Magdalena.Kaluza@uke.gov.pl

Słowa kluczowe:

5G, sieci nowej generacji, infrastruktura, sieci szerokopasmowe

Keywords:

5G, next-generation networks, infrastructure, broadband network

Cel:

Celem pracy było zbadanie jaki jest efektywny sposób budowy sieci 5G zapewniający pełne pokrycie obszaru całego kraju siecią przy założeniu największej oszczędności w kosztach budowy pełnej infrastruktury. W tym celu wybrano najbardziej charakterystyczne modele zastosowane w państwach przodujących w budowie infrastruktury sieci 5G, porównując zalety oraz wady poszczególnych modeli, starając się, mając na uwadze uwarunkowania Polski określić, który z modeli byłby najbardziej efektywny w warunkach istniejących na polskim rynku telekomunikacyjnym.

Metodyka i podejście badawcze:

Dokonano przeglądu źródłowego, w szczególności raportów, opracowań, sprawozdań sporządzonych przez Komisję Europejską oraz Ministerstwo Cyfryzacji, które stanowiły podstawę badawczą analizowanego zagadnienia. W dalszej kolejności dokonano analizy przyjętych założeń w państwach przodujących w budowie sieci 5G badając jaki model został w danym państwie przyjęty i jakie są konsekwencje przyjętego modelu (problemy techniczne, uwarunkowania finansowe). Następnie poddano analizie uwarunkowania rynku telekomunikacyjnego w Polsce oraz przyjęte założenia budowy sieci 5G.

Rezultaty:

W pracy wykazano, iż każdy z modeli: model komercyjny, współdzielenia, scentralizowany charakteryzuje się własnymi odmiennymi cechami. Każdy z modeli należy analizować w perspektywie potrzeb rynku oraz możliwości finansowych przedsiębiorstw telekomunikacyjnych czy dostępnych środków publicznych, jakie mogą zostać zaangażowane w budowę sieci. Prawidłowa analiza potrzeb rynkowych, możliwości finansowych oraz trudności w realizacji wybranego modelu pozwoli na osiągnięcie zamierzonych efektów w postaci budowy sieci 5G w sposób efektywny i wydajny.

Oryginalność/ wartość dodana:

Nie ulega wątpliwości, iż infrastruktura sieci 5G jest niezbędnym elementem szeroko ujmowanej infrastruktury kraju, która ma szansę odegrać znaczącą rolę w stworzeniu nowoczesnego kraju dysponującego zaawansowaną technologią. Dla Polski jest to również szansa na zniwelowanie „zacoiania” technologicznego i dołączenie do państw opierających gospodarkę na efektywnych, nowoczesnych i innowacyjnych technologiach. W takim ujęciu budowa infrastruktury telekomunikacyjnej sieci 5G jest warunkiem koniecznym dla dalszego rozwoju przemysłu +, e-commerce, e-zdrowia czy smart City. Bez sieci 5G nie jest możliwe wdrożenie sieci automatycznych pojazdów a dla użytkowników korzystanie z Internetu dużej prędkości.

Kluczowe źródła:

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 5G for Europe: An Action Plan {SWD(2016) 306 final}. the European Commission, 2016.

Identification and quantification of key socio-economic data to support strategic planning for the introduction of 5G in Europe, a study prepared for the European Commission DG Communications Networks, Content & Technology, the European Commission, 2016.

Krajowy plan działań zmiany przeznaczenia pasma 700 MHz w Polsce, Ministerstwo Cyfryzacji, 2019.

Narodowy Plan Szerokopasmowy do 2025 roku, Ministerstwo Cyfryzacji, 2018.

Nowak, J., red. *Model wdrożenia i eksploatacji sieci 5G w Polsce. Uwarunkowania i problemy*, Polski Instytut Ekonomiczny, Policy Paper, 2019.

Piątek, St., *Sieci szerokopasmowe w polityce telekomunikacyjnej*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa, 2011.

Przemysł +, gospodarka oparta o dane, Ministerstwo Cyfryzacji, 2018.

Siudak R., red. *5G: szanse, zagrożenia, wyzwania*, Instytut Kościuszkowski, 2020.

Strategia 5G dla Polski, Ministerstwo Cyfryzacji, 2018.

Finlandia jako lider innowacyjności w Unii Europejskiej. System wsparcia innowacyjności w Finlandii i wnioski dla Polski

Finland as the European Union's innovation leader. Innovation support system in Finland and conclusions for Poland

Anna Łomża

Absolwentka III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

lomza.anna@gmail.com

Słowa kluczowe:

innowacyjność, polityka innowacyjna, narodowy system innowacyjny, model nordycki, państwo dobrobytu, badania i rozwój, koncepcja potrójnej spirali, absorpcja i adaptacja innowacji

Keywords:

innovation, innovation policy, national innovation system, Nordic model, welfare state, research and development, triple helix model, absorption and adaptation of innovation

Cel:

Głównym zagadnieniem niniejszej pracy jest innowacyjność oraz system jej wsparcia w Finlandii, znajdującej się w czołówce państw Unii Europejskiej pod kątem innowacyjności i określanej przez Komisję Europejską mianem jednego z liderów innowacji. Celem pracy jest zestawienie fińskiego modelu wsparcia innowacyjności, obejmującego narodową strategię i politykę centralną, otoczenie instytucjonalne, udział przedsiębiorstw i sektora badawczo-rozwojowego w kształtowaniu innowacji, z modelem polskim oraz znalezienie odpowiedzi na pytanie, na ile rozwiązania fińskie mają potencjał do absorpcji i adaptacji w Polsce.

Metodyka i podejście badawcze:

W pracy wykorzystano metody jakościowe, których celem jest dogłębna analiza określonego problemu badawczego – kluczową techniką analityczną jest obserwacja uczestnicząca oraz wywiady z ekspertami w dziedzinie wsparcia innowacyjności, możliwe dzięki pełnieniu obowiązków zawodowych w Biurze Radcy Handlowego Ambasady Finlandii w Warszawie, stanowiącym część globalnie działającej organizacji Business Finland. Wywiady z ekspertami zostały uzupełnione o analizę literatury przedmiotu, dokumentów i raportów, danych pochodzących z Business Finland, a także publikacji internetowych.

Rezultaty:

W pracy wykazano, iż Finlandia, startująca z niższego pułapu rozwoju gospodarczego po II wojnie światowej w porównaniu do swoich nordyckich sąsiadów, znalazła bardzo skuteczne metody na szybką transformację z tradycyjnej gospodarki do gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach. Kluczem do fińskiego sukcesu jest edukacja oraz szczególna otwartość na współpracę w modelu tzw. potrójnej spirali. Publiczne instrumenty wsparcia innowacyjności nie są w Finlandii bardzo rozbudowane, a mimo tego, ten mały kraj zdołał uzyskać pozycję lidera innowacyjności w Unii Europejskiej. Ponieważ jednym z fundamentów fińskiej innowacyjności jest zaufanie, aby Polska mogła skutecznie inspirować się doświadczeniami fińskimi, w pierwszej kolejności powinna dokonać adaptacji kulturowej inspirowanej przez wysokiej jakości edukację.

Oryginalność/ wartość dodana:

Problematyka podjęta w pracy wykazuje walory zarówno utylitarne, jak i naukowe. Wsparcie rozwoju innowacyjności stanowi od lat istotny filar polskich strategii rozwoju gospodarczego, w tym przyjętej w 2017 roku rządowej Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Mimo istnienia instrumentów finansowania działalności innowacyjnej oraz instytucjonalnego systemu wsparcia innowacji, Polska od lat zajmuje bardzo niskie pozycje w rankingach innowacyjności – European Innovation Scoreboard w 2019 roku po raz kolejny sklasyfikował Polskę wśród najmniej innowacyjnych państw, na czwartej pozycji od końca. Nieskuteczność podejmowanych w Polsce działań skłania zatem do poszukiwań inspiracji w innych krajach, w których systemy wsparcia innowacji przynoszą korzystniejsze rezultaty.

Kluczowe źródła:

Alestalo M., Hort S., Kuhnle S., *The Nordic Model: Conditions, Origins, Outcomes, Lessons*, „Hertie School of Governance – Working Papers”, nr 41, 2009.

Andersen T. M., Holmström B. et al., *The Nordic Model: Embracing Globalization and Sharing Risks*, Taloustieto Oy, Helsinki 2007.

Anioł W., *Szlak Norden. Modernizacja po skandynawsku*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2013.

Dahlman C. J., Routti J., Ylä-Anttila P. (red.), *Finland as a Knowledge Economy: Elements of Success and Lessons Learned*, World Bank Institute, Washington 2006.

Georghiou L., Smith K. et al., *Evaluation of the Finnish Innovation Support System*, Ministry of Trade and Industry of Finland, Helsinki 2003.

Hotz-Hart B., Good B. et al., *The Finnish System of Innovations – Lessons for Switzerland?*, Swiss Academy of Engineering Sciences, Zurich 2018.

Pajja L., *ICT Cluster – The Engine of Knowledge-Driven Growth in Finland*, ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos: The Research Institute of the Finnish Economy, Discussion Papers No. 73, Helsinki 2000.

Solesvik M. Z., *The Triple Helix Model for Regional Development and Innovation: Context of Nordic Countries*, „Forum Scientiae Oeconomia”, nr 4 (5), 2017.

Weresa A. M., *Polityka innowacyjna*, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2014.

Wierzbowski J., *Fińska droga do społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy*, Instytut Łączności, Warszawa 2003.

Paweł Jońca

Absolwent III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

jonyszko@wp.pl

Słowa kluczowe:

rolnictwo, ekologiczny, innowacja, zrównoważony, rozwój, zasoby, technologia, środowisko, agroinnowacja, ekoinnowacja

Keywords:

agriculture, ecological, innovation, sustainable, development, resources, technology, environment, agro-innovation, eco-innovation

Cel:

Celem pracy jest analiza wybranych ekoinnowacji rolniczych w kontekście ochrony środowiska, a także redukcji śladu ekologicznego, który na przełomie ostatnich lat wzrósł do poziomu, w którym możliwości bioproduktywne planety nie nadążają za poziomem konsumpcji. Znaczący udział w tym procesie ma branża rolnicza, której wpływ na środowisko i naturalne ekosystemy jest znaczny. Praca przedstawia wybrane agro-innowacje, mogące zwiększyć efektywność produkcyjną i jakościową branży. Ponadto, w ostatnich latach wskazuje się na konieczność wyboru modelu rolnictwa godzącego poszanowanie przyrody z zachowaniem bezpieczeństwa żywnościowego, przy zapewnieniu jej dobrej jakości i odpowiedniej dystrybucji. Towarzyszy temu nacisk państw rozwiniętych (UE) na przestawienie się ku innowacjom jako środkom zaradczym.

Metodyka i podejście badawcze:

Praca ma charakter deskryptywny: opisuje równoległe zachodzące dwa procesy: z jednej strony postępującą degradację przyrody, z drugiej rozwój innowacji, których celem jest efektywniejsze wykorzystanie nauki i technologii mających chronić środowisko. Analizuje rozwój agroinnowacji, które są odpowiedzią na postępujący proces koncentracji ziemi oraz przemysłowy charakter rolnictwa, wraz z którego ekspansją postępuje erozja gleb, zanieczyszczenie wód, emisja dwutlenku węgla itd.

Rezultaty:

Agroinnowacje są kolejnym krokiem naprzód wobec filozofii zrównoważonego rozwoju, który powinien być wspierany przez rozwiązania z dziedziny techniki i nauki. Nadchodzące Rolnictwo 4.0 to prace polowe, które za człowieka wykonują maszyny, wielkoobszarowe uprawy zostają zastąpione ogrodnictwem miejskim, a energetycznie obciążająca i wielkoobszarowa hodowla zwierząt przeznaczonych na ubój, przeniesie się do laboratoriów, gdzie dzięki procesom GMO wyprodukowany zostanie jakościowo wydajny i odżywczy stek wołowy.

Oryginalność/ wartość dodana:

Poniższa praca przedstawia nieuchronny proces przestawienia się branży rolniczej na nowe procesy technologiczne oraz pokazuje zmianę społeczną wobec nadchodzącego zagrożenia związanego z postępującą utratą środowiska przyrodniczego i zasobów naturalnych. Podane przykłady konkretnych rozwiązań mieszczą w sobie zarówno te mało zaawansowane technologicznie i finansowo, jak i bardzo skomplikowane oraz kosztowne. Z ich połączenia rezultatem może być kompletna rewolucja agrarna, zapewniająca dalszy rozwój społeczeństw.

Kluczowe źródła:

A strategic approach to EU agricultural research & innovation. Final paper.

<https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/news/final-paper-strategic-approach-euagricultural-research-and-innovation>. [dostęp 10.08.2020]

Carley M., Spapens P., *Dzielenie się światem. Zrównoważony sposób życia i globalnie sprawiedliwy dostęp do zasobów naturalnych w XXI wieku*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2000.

Eco-Innovation Scoreboard and the eco-innovation index,

https://ec.europa.eu/environment/ecoap/indicators/index_en.

Europejski Zielony Ład,

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl#documents

FAO's work on agricultural innovation. Sowing the seeds of transformation to achieve the SDGs, FAO 2018, <http://www.fao.org/3/CA2460EN/ca2460en.pdf>

Future of food and agriculture. Alternative pathways to 2050, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rzym 2018, <http://www.fao.org/3/I8429EN/i8429en.pdf>. [dostęp 10.08.2020]

Future of food and agriculture. Trends and challenges, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rzym, 2017, <http://www.fao.org/3/a-i6583e.pdf>. [dostęp 10.08.2020]

OECD-FAO Agricultural Outlook 2019-2028, <http://www.fao.org/3/ca4076en/ca4076en.pdf>. [dostęp 10.08.2020]

Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, [https://www.are.admin.ch/dam/are/en/dokumente/nachhaltige_entwicklung/dokumente/bericht/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf](https://www.are.admin.ch/dam/are/en/dokumente/nachhaltige_entwicklung/dokumente/bericht/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf.download.pdf/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf). [dostęp 21.05.2020]

Innowacyjny profil „tajemniczych mistrzów” i ich nieobecność w polskiej branży zbrojeniowej

Innovative profile of hidden champions and their absence in Polish arms industry

Rafał Momot,

Absolwent III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

rafalmomotpoland@gmail.com

Słowa kluczowe:

innowacje, tajemniczy mistrzowie, przemysł zbrojeniowy, lotnictwo, globalizacja, strategia

Keywords:

innovation, hidden champions, arms industry, aviation, globalization, strategy

Cel:

Celem pracy było przedstawienie koncepcji „tajemniczych mistrzów” i odpowiedź na pytanie o obecność w polskiej branży zbrojeniowej takich firm lub posiadających podobne cechy. Celem dodatkowym była krótka charakterystyka polskiej branży zbrojeniowej pod kątem możliwości zaczerpnięcia konkretnych rozwiązań obecnych u „tajemniczych mistrzów”. Hipotezą pracy było dowiedzenie praktycznego braku obecności w polskiej branży zbrojeniowej firm o innowacyjnym profilu oraz pozycji rynkowej jaką posiadają „tajemniczy mistrzowie”.

Metodyka i podejście badawcze:

Zakres przedmiotowy badań ograniczono do polskiej branży zbrojeniowej, jako firm kontrolowanych przez polski kapitał i posiadających w Polsce swoje główne obszary działalności produkcyjnej oraz konstrukcyjnej. Pominięto podmioty kontrolowane przez zagraniczne korporacje przemysłu zbrojeniowego czy lotniczego. Analizę oparto na danych ze sprawozdań finansowych oraz sprawozdań z działalności spółek dostępnych dla wszystkich podmiotów tj. za 2018 rok. W wybranych przypadkach podmiotów mogących potencjalnie stać się „tajemniczymi mistrzami”, okres analizy wydłużono do danych od 2016 roku. Dodatkowo przeprowadzono przegląd stron internetowych spółek oraz dostępnych informacji o ofercie produktowej i ich kompetencjach, szczególnie pod kątem ich potencjału innowacyjności.

Rezultaty:

Jak wykazano w pracy, w polskiej branży zbrojeniowej brak jest firm o innowacyjnym profilu oraz pozycji rynkowej jaką posiadają „tajemniczy mistrzowie”. Nieobecność takich podmiotów wpływa na niski poziom konkurencyjności i jednocześnie kondycję biznesową branży – co jest widoczne na podstawie danych odnośnie udziału sprzedaży eksportowej. W opinii autora pracy, zmiany organizacyjne polegające na unikaniu dublowania rozwoju kompetencji oraz związanych z tym również nakładów inwestycyjnych w ramach całej polskiej gospodarki czy też określeniu specjalizacji i obszarów rozwojowych – biorąc pod uwagę obecne kompetencje oraz potrzeby Polskich Sił Zbrojnych, przyczyniłyby się do zwiększenia innowacyjności, a co się z tym wiąże również konkurencyjności polskich podmiotów zbrojeniowych na globalnym rynku.

Oryginalność/ wartość dodana:

Celem pracy była analiza zjawiska i określenia poziomu obecności cech „tajemniczych mistrzów” w branży zbrojeniowej kontrolowanej przez polski kapitał w Polsce. Przełożono koncepcję Hermanna Simona na polskie podmioty zbrojeniowe i poszukiwano w nich tych cech. Dokonano również analizy oferty produktowej poszczególnych firm oraz ich kompetencji technicznych. Zestawienie tego, razem z wynikami finansowymi oraz wieloma specyficznymi uwarunkowaniami branżowymi pozwoliło na sformułowanie rekomendacji. Ponadto przedstawione wnioski i odniesienie ich do rzeczywistych możliwości podmiotów działających w branży, oparte jest doświadczeniem zawodowym autora.

Kluczowe źródła:

Gholz E., Sapolsky H. M., *Restructuring the U.S. Defense Industry*, International Security Volume 24, No. 2; The MIT Press Journals; Cambridge 1999

Hunter A. P., Sanders G., Huitink Z., *Evaluating Consolidation and the Threat of Monopolies within Industrial Sectors*, Center for Strategic & International Studies, Defense – Industrial Initiatives Group; Waszyngton 2019

Lewandowski W., *Polski przemysłowy potencjał obronny w dobie konsolidacji*, Bezpieczeństwo Narodowe I – 2011/17, Warszawa 2011

Miotti L., Sachwald F., *The „old economy” in the new globalization chase*, Institut Français des Relations Internationales, Paryż 2006

Niosi J., Zhegu M., *Aerospace Clusters: Local Or global Knowledge Spillovers?*, Industry and Innovation, Val. 12, No. 1, 1-25, March 2005

O’Neil B., Levesque L., Genanyan V., Norton S., Dougherty Ch., *Aerospace and Defense Economic Impact Analysis*, IHS Economics, Waszyngton 2016

Simon H., *Tajemniczy mistrzowie*, Diffin, Warszawa 2009

Venohr B., Meyer K. E., *The German Miracle Keeps Running: How Germany’s Hidden Champions Stay Ahead in the Global Economy*, Institute of Management Berlin at the Berlin School of Economics, Paper No 30, 05/2007; Berlin 2007

Zastempowski M., *Innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw w warunkach kryzysu gospodarczego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2017

Normy ISO jako podstawa innowacyjności w procesie świadczenia usług medycznych – twórcza destrukcja czy modyfikacja działalności

ISO standards as the basis for innovation in the process of providing medical services – creative destruction or modification of activities

Piotr Kiszka

Absolwent III ed. studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

kiskapiotr4@gmail.com

Słowa kluczowe:

innowacyjność, konkurencyjność, system ochrony zdrowia, procesy, zarządzanie ryzykiem, jakością, normy ISO

Keywords:

innovation, competitiveness, health care system, processes, risk and quality management, ISO standards

Cel:

Celem pracy było ukazanie starania Instytutu Matki i Dziecka w kierunku wdrożenia zintegrowanego systemu zarządzania jakością i zarządzania ryzykiem. Przedstawiono zalety jego wprowadzenia jako czynnik innowacyjności procesowej, który wyraźnie poprawił bezpieczeństwo oraz jakość świadczeń medycznych oferowanych przez Instytut, umocnił jego pozycję w systemie ochrony zdrowia, przyczynił się do poprawy warunków zdrowia i jakości życia społeczeństwa.

Metodyka i podejście badawcze:

W pracy dokonano analizy norm ISO, procedur akredytacyjnych CMJ. Na podstawie protokołów z audytów ISO i akredytacyjnych określono czy medyczne innowacje rzeczywiście poprawiają komfort pracy lekarzy, przyspieszają diagnostykę i zwiększają efektywność terapii. Ograniczają też kolejki do lekarzy, pozwalają zredukować liczbę wizyt w centrach medycznych, a pacjentom zaoszczędzić czas. Dodatkowo zaobserwowano, że szerokie innowacje i związana z nimi informatyzacja to także optymalizacja finansów. Medyczne innowacje mają uatrakcyjnić ofertę szpitali i pomóc zbilansować rosnące koszty.

Rezultaty:

W wyniku dogłębnej analizy wprowadzonych w jednostce procedur akredytacyjnych CMJ, Certyfikat ISO 14001:2015, informatyzacji (e-zdrowie, e-wizyta, e-recepta, elektroniczne konto pacjenta), pakiety zdrowotne (kolejkowy, onkologiczny) wynika, że Instytut Matki i Dziecka jest placówką dobrze zorganizowaną, nowoczesną i rozwijającą się. Stale rosnące zapotrzebowanie na świadczenia wysoko specjalistyczne wprawdzie podnosi wydatki na nowoczesną aparaturę i generuje koszty ale ma to swoje odzwierciedlenie w stale rosnącej jakości placówki. Świadczy o tym fakt, że na terenie IMiD realizowanych jest wiele inwestycji na polu nieustającego unowocześniania infrastruktury technicznej i medycznej. Ma to na celu racjonalne zarządzanie jakością, relacjami i procesami w placówce.

Oprócz tego cały czas władze Instytutu zabiegają o rozwój medyczny i naukowy placówki przeznaczając na ten cel ogromne pieniądze. Takie zdecydowane podejście daje pacjentom kompleksowość i komplementarność a pracownikom medycznym możliwość wieloaspektowego diagnozowania i leczenia chorych.

Do zmian innowacyjnych funkcjonalnych należą wszelkie zmiany jakie Instytut Matki i Dziecka musiał wprowadzić w związku z pandemią COVID 19. Po pierwsze konieczne stało się wykorzystanie środków informatycznego przekazu co dało oszczędność czasu i skrócenie merytoryczne przekazu. Dodatkowo udało się wprowadzić pracę zdalną co miało na celu utrzymanie ciągłości zarządzania.

Oryginalność/ wartość dodana:

Z innowacjami w systemie ochrony zdrowia moim zdaniem związany jest również produkt innowacji technologicznej w postaci systemowych rozwiązań ułatwiających diagnostykę i terapię oraz profilaktykę. Mobilne aplikacje na elektroniczne nośniki danych ułatwiające proces dbania o swoje zdrowie, automaty w publicznych miejscach umożliwiające szybkie monitorowanie stanu zdrowia. Jak widać interesuje mnie obszar innowacji związany z wykorzystaniem Internetu w pracy w służbie ochrony zdrowia. E- zdrowie, telemedycyna, digitalizacja dokumentacji medycznej, e-recepta, indywidualne elektroniczne konto pacjenta stają się nieodległą przyszłością.

Kluczowe źródła:

- Buliński L., *Spoleczne innowacje zdrowotne w polityce władz lokalnych*. Toruń 2017.
- Dobska M. *Zarządzanie podmiotem leczniczym*. Warszawa 2018.
- Golinowska S. *Od ekonomii do ekonomiki zdrowia*. Warszawa 2015.
- Hofstede G. *Kultury i organizacje*. Warszawa 2007.
- Jarosiński M. *Współczesne wyzwania organizacji ochrony zdrowia*. Warszawa 2017.
- Karpa W. *Osobliwości innowacji medycznych*. Warszawa 2019.
- Kludacz-Alessandri M. *Model wyceny świadczeń zdrowotnych dla lecznictwa szpitalnego*. Warszawa 2017.
- Koenner M. *RODO w praktyce medycznej, pytania i odpowiedzi*. Prometriq 2019.
- Lenik P. *Zarządzanie ewolucyjnymi zmianami w szpitalach publicznych*. Warszawa 2017.
- Leowski. *Polityka zdrowotna a zdrowie publiczne*. Warszawa 2018.
- Lewandowska L, Karkowski T. *Pozyskiwanie kapitału na innowacyjne przedsięwzięcia w opiece zdrowotnej*. Warszawa 2014.
- Lewandowski R, Kożuch A, Sasak J. *Kontrola zarządcza w placówkach ochrony zdrowia*. Warszawa 2018.
- Łyszczak B. *Ocena efektywności systemów opieki zdrowotnej w krajach OECD*. Warszawa 2014.
- Nowakowska E. *Farmakoekonomika w zarządzaniu zasobami ochrony zdrowia*. Warszawa 2018.
- Nojszewska E. *System ochrony zdrowia, problemy i możliwości ich rozwiązań*. Warszawa 2011.
- Opolski K, Waśniewski K. *Zarządzanie jakością i ryzykiem w ochronie zdrowia*. Warszawa 2012.
- Suchecka J. *Ekonomia zdrowia i opieki zdrowotnej*. Warszawa 2016.
- Wojtczak A. *Zdrowie publiczne wyzwania dla systemów zdrowia XXI wieku*. Warszawa 2017.

ISBN 978-83-63856-33-5

9 788363 856335